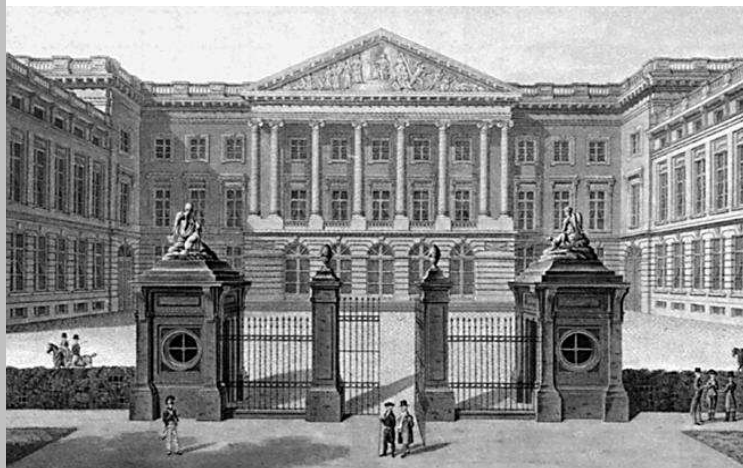

Sénat de Belgique

Session ordinaire 2010-2011

5-79COM

Commission de la Justice

Mercredi 8 juin 2011

Séance de l'après-midi

Annales

Belgische Senaat
Gewone zitting 2010-2011

Handelingen

Commissie voor de Justitie

Woensdag 8 juni 2011

Namiddagvergadering

5-79COM

Les **Annales** contiennent le texte intégral des discours dans la langue originale. Ce texte a été approuvé par les orateurs. Les traductions – *imprimées en italique* – sont publiées sous la responsabilité du service des Comptes rendus. Pour les interventions longues, la traduction est un résumé.

La pagination mentionne le numéro de la législature depuis la réforme du Sénat en 1995, le numéro de la séance et enfin la pagination proprement dite.

Pour toute commande des Annales et des Questions et Réponses du Sénat et de la Chambre des représentants: Service des Publications de la Chambre des représentants, Place de la Nation 2 à 1008 Bruxelles, tél. 02/549.81.95 ou 549.81.58.

Ces publications sont disponibles gratuitement sur les sites Internet du Sénat et de la Chambre:
www.senate.be   www.lachambre.be

Abréviations – Afkortingen

CD&V	Christen-Democratisch en Vlaams
cdH	centre démocrate Humaniste
Ecolo	Écologistes confédérés pour l'organisation de luttes originales
MR	Mouvement réformateur
N-VA	Nieuw-Vlaamse Alliantie
Open Vld	Open Vlaamse liberalen en democraten
PS	Parti Socialiste
sp.a	socialistische partij anders
VB	Vlaams Belang

De **Handelingen** bevatten de integrale tekst van de redevoeringen in de oorspronkelijke taal. Deze tekst werd goedgekeurd door de sprekers. De vertaling – *cursief gedrukt* – verschijnt onder de verantwoordelijkheid van de dienst Verslaggeving. Van lange uiteenzettingen is de vertaling een samenvatting.

De nummering bestaat uit het volgnummer van de legislatuur sinds de hervorming van de Senaat in 1995, het volgnummer van de vergadering en de paginering.

Voor bestellingen van Handelingen en Vragen en Antwoorden van Kamer en Senaat:
Dienst Publicaties Kamer van volksvertegenwoordigers, Natieplein 2 te 1008 Brussel, tel. 02/549.81.95 of 549.81.58.

Deze publicaties zijn gratis beschikbaar op de websites van Senaat en Kamer:
www.senate.be   www.dekamer.be

Sommaire**Inhoudsopgave**

<p>Demande d'explications de M. Bart Laeremans au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères et des Réformes institutionnelles et au ministre de la Justice sur «l'appel adressé à la Cour européenne des droits de l'Homme en ce qui concerne l'asile et l'immigration» (n° 5-899).....4</p> <p>Demande d'explications de M. Alain Courtois au ministre de la Justice sur «le débat sur les peines incompressibles» (n° 5-926).....8</p> <p>Demande d'explications de M. Bert Anciaux au ministre de la Justice sur «l'assimilation de certains nouveaux jeunes immigrés à une bombe à retardement pour notre société» (n° 5-931).....11</p> <p>Demande d'explications de M. Bert Anciaux au ministre de la Justice sur «l'impérieuse nécessité de la mise en place d'une approche légale du problème des drogues de synthèse» (n° 5-937).....13</p> <p>Demande d'explications de M. Bert Anciaux au ministre de la Justice sur «la sécurité au sein des prisons belges» (n° 5-951).....15</p> <p>Demande d'explications de M. Bert Anciaux au ministre de la Justice sur «le futur d'un Exécutif des Musulmans efficace» (n° 5-1008) .....18</p> <p>Demande d'explications de M. Bart Laeremans au ministre de la Justice sur «les localisations futures à Bruxelles pour le traitement des affaires pénales» (n° 5-976) .....23</p>	<p>Vraag om uitleg van de heer Bart Laeremans aan de vice-eersteminister en minister van Buitenlandse Zaken en Institutionele Hervormingen en aan de minister van Justitie over «de oproep aan het adres van het Europees Hof voor de rechten van de mens betreffende asiel- en migratiezaken» (nr. 5-899) ..... 4</p> <p>Vraag om uitleg van de heer Alain Courtois aan de minister van Justitie over «het debat over de niet-samendrukbare straffen» (nr. 5-926) ..... 8</p> <p>Vraag om uitleg van de heer Bert Anciaux aan de minister van Justitie over «nieuwe migrantenjongeren als een tikkende tijdbom» (nr. 5-931) ..... 11</p> <p>Vraag om uitleg van de heer Bert Anciaux aan de minister van Justitie over «de hoge nood aan een wettelijke aanpak van synthetische drugs» (nr. 5-937)..... 13</p> <p>Vraag om uitleg van de heer Bert Anciaux aan de minister van Justitie over «de veiligheid van de Belgische gevangenen» (nr. 5-951) ..... 15</p> <p>Vraag om uitleg van de heer Bert Anciaux aan de minister van Justitie over «de toekomst van een slagkrachtige Moslimexecutieve» (nr. 5-1008)..... 18</p> <p>Vraag om uitleg van de heer Bart Laeremans aan de minister van Justitie over «de toekomstige locaties voor behandeling van strafzaken in Brussel» (nr. 5-976) ..... 23</p>
---	--

Présidence de Mme Christine Defraigne*(La séance est ouverte à 14 h 30.)***Demande d'explications de M. Bart Laeremans au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères et des Réformes institutionnelles et au ministre de la Justice sur «l'appel adressé à la Cour européenne des droits de l'Homme en ce qui concerne l'asile et l'immigration» (n° 5-899)**

M. Bart Laeremans (VB). – *J'avais adressé cette question au ministre Vanackere car la matière relève largement des Affaires étrangères mais il a manifestement refilé la patate chaude à son collègue.*

Fin avril, les gouvernements des 47 pays qui reconnaissent la Cour européenne des droits de l'homme ont, dans une déclaration commune, fustigé l'interventionnisme de la Cour dans les dossiers d'asile et d'immigration. Ils auraient appelé la Cour à s'immiscer le moins possible dans les dossiers d'expulsion de terroristes et d'illégaux. Ils réclament aussi une limitation du nombre d'actions en référé qui a explosé ces dernières années : hausse de non moins de 4000% ! De plus, la Cour européenne ne serait même pas compétente pour les actions en référé.

Ils demandent par ailleurs que les futurs juges disposent déjà d'une certaine expérience. La situation tient au caractère décalé du Conseil de l'Europe qui a été constitué par étapes et n'est guère représentatif. Ses décisions manquent donc de réalisme. L'appel des gouvernements est dès lors bienvenu mais on ignore quel est son statut et quels effets on peut en attendre.

Le ministre peut-il nous communiquer le texte de l'appel ? Quel est le statut de celui-ci ? N'engage-t-il à rien ? Pourquoi se limite-t-il aux dossiers d'asile et d'immigration ? Ou bien n'est-ce pas le cas ?

La Cour a-t-elle déjà réagi à cet appel ?

Qu'ont convenu les ministres à cet égard ? Quelles démarches entreprendront-ils si la Cour ne donne pas suite à leur appel ? De quels moyens la conférence ou les gouvernements disposent-ils pour éventuellement forcer la Cour à changer de cap ? Peuvent-ils prendre des mesures budgétaires ?

Dans quelle mesure l'engagement d'une procédure en référé est-il conciliable avec le statut et la mission de la Cour ?

Dans quelles situations une procédure en référé est-elle, pour le ministre, appropriée ? Ou bien une telle procédure n'est-elle pas prévue par la loi ?

Comment le ministre explique-t-il que des juges n'ayant aucune expérience de magistrat soient nommés à la Cour ? Peut-il confirmer que c'est le cas de 24 des 47 magistrats ? Comment modifier cette situation ? Faut-il pour cela adapter le statut de la Cour ? Existe-t-il des projets en ce sens ?

La juge belge avait-elle au préalable accumulé de l'expérience ? Qui a présenté sa candidature ? Sur quelles

Voorzitter: mevrouw Christine Defraigne*(De vergadering wordt geopend om 14.30 uur.)***Vraag om uitleg van de heer Bart Laeremans aan de vice-eersteminister en minister van Buitenlandse Zaken en Institutionele Hervormingen en aan de minister van Justitie over «de oproep aan het adres van het Europees Hof voor de rechten van de mens betreffende asiel- en migratiezaken» (nr. 5-899)**

De heer Bart Laeremans (VB). – Ik heb deze vraag eerst gesteld aan minister Vanackere omdat ze voor een groot deel te maken heeft met Buitenlandse Zaken, maar blijkbaar heeft hij de hete aardappel doorgeschoven naar zijn collega.

Eind april hebben de 47 regeringen van de landen die het EHRM erkennen, in een gezamenlijke verklaring terecht scherp uitgehaald naar de bemoeizucht van het Hof in asiel- en migratiezaken. De ministers zouden het Hof opgeroepen hebben zich zo weinig mogelijk te moeien met uitwijzingsdossiers van terroristen en illegalen. Ook willen de regeringen dat het aantal kortgedingen, dat de voorbije jaren onredelijk steeg, zou worden beperkt. Er was in zeer korte tijd een stijging van het aantal kortgedingen met maar liefst 4000%: van nul vroeger tot 4786 in 2010. Volgens mijn informatie is het Europees Hof zelfs niet eens bevoegd voor kortgedingen.

Tevens wordt gevraagd dat de toekomstige rechters reeds over enige gerechtelijke ervaring beschikken. Het Europees Hof is erg wereldvreemd. Dat hangt samen met het wereldvreemde karakter van de Raad van Europa, die getrapt is samengesteld en daardoor sterk aan representativiteit inboet en wereldvreemd is in zijn beslissingen. Ik denk bijvoorbeeld aan Dumeni Columberg en anderen die naar België zijn gekomen en zich op een gekke manier met onze taalwetgeving hebben beziggehouden. Gezien dat erg wereldvreemde karakter van het Hof komt de oproep niets te vroeg, maar het is absoluut onduidelijk wat het statuut is van die oproep en welke gevolgen verwacht kunnen worden.

Kan de minister de tekst van de oproep meedelen? Wat is het statuut ervan? Is het een vrijblijvende oproep? Waarom is de oproep beperkt tot asiel- en migratiezaken? Of is dat niet het geval?

Heeft het Hof inmiddels gereageerd op de oproep?

Welke afspraken hebben de ministers hierover gemaakt? Welke stappen worden er gedaan wanneer aan de oproep geen gevolg wordt verleend? Over welke middelen beschikt de conferentie of de regeringen om het Hof desnoods te dwingen zijn koers te wijzigen? Kunnen er budgettaire ingrepen gebeuren?

In welke mate is de instelling van een kortgedingprocedure verzoenbaar met het statuut en de opdracht van het Hof? Voor welke situaties acht de minister de kortgedingprocedure wel geschikt? Of is wettelijk niet voorzien in zo een procedure?

Hoe verklaart de minister dat er in het Hof rechters benoemd

bases ? Quelle est la durée du mandat de la magistrat belge actuelle, qui est francophone ? Le prochain magistrat de notre pays sera-t-il néerlandophone ? À quels critères devra-t-il satisfaire ? La Belgique a-t-elle son mot à dire dans la définition de ces critères ?

M. Bert Anciaux (sp.a). – *J'aimerais aussi savoir ce que le ministre pense du fait que 47 ministres, qui appartiennent au pouvoir exécutif, imposent des obligations à la Cour européenne des droits de l'homme, ce qui est une ingérence directe dans les activités d'un organe du pouvoir judiciaire. Que pense le ministre de cette violation flagrante du principe de la séparation des pouvoirs ?*

M. Stefaan De Clerck, ministre de la Justice. – *Il s'agit d'un problème très sérieux. Je remettrai à M. Laeremans le texte adopté à zmir, les 26 et 27 avril, par la Conférence de haut niveau sur l'avenir de la Cour européenne des droits de l'homme. C'est un problème récurrent car la Cour doit traiter trop de dossiers et accumule donc les retards, ce qui cause des problèmes et des abus. C'est pourquoi les pays recherchent en commun des solutions. La déclaration est très développée, elle compte sept pages et propose diverses initiatives. Il faut replacer l'affaire dans le contexte plus large d'un débat qui vise à rendre le fonctionnement de la Cour européenne des droits de l'homme le plus efficace possible et son influence aussi grande que possible. Il va de soi que la Cour participe elle aussi à ces débats. Elle a à faire face à un afflux massif de dossiers qui la paralyse et risque de nuire à son rayonnement. Nous devons donc nous interroger sur la manière d'aborder ce problème sur le plan politique.*

Le texte de la déclaration d' zmir se trouve sur le site web du Conseil de l'Europe. Quant au statut de ce texte, il s'agit d'une déclaration des 47 États membres dépourvue de caractère contraignant mais ayant un certain poids politique. L'appel lancé à la Cour ne se limite pas aux dossiers d'asile et d'immigration. La déclaration et le plan d'action soulignent le caractère subsidiaire de la Convention et la responsabilité partagée de la Cour et des États dans l'application du système. Il s'agit d'un principe important selon lequel chacun est tenu d'appliquer les droits de l'homme, et les États et tribunaux doivent eux aussi faire leur travail. La Cour européenne n'est donc pas la seule à décider. Il s'agit donc d'un plan d'action présenté avec les meilleures intentions et il est aussi question du nombre croissant de requêtes et de mesures provisoires demandées à la Cour par le citoyen. En effet, de plus en plus de mesures provisoires sont aujourd'hui prises et, dans bon nombre de procédures, les parties au procès adressent, à un moment donné, unilatéralement une requête à la Cour européenne et, en application des statuts de la Cour, une décision unilatérale de mettre fin à une affaire est prise. Cela fait aussi l'objet de débats car il s'agit parfois d'une intervention tout à fait

worden die vooraf geen ervaring hadden als magistraat, waardoor de wereldvreemdheid van het Hof toeneemt? Kan de minister bevestigen dat dit momenteel voor 24 van de 47 magistraten het geval is? Op welke wijze kan daarin verandering worden gebracht? Moet daarvoor het statuut van het Hof niet worden aangepast? Zijn er plannen voor aanpassingen in die zin?

Had de Belgische rechter vooraf ervaring? Wie heeft haar voorgedragen? Op welke gronden gebeurde dat? Hoe lang loopt de ambtstermijn van de huidige Belgische magistraat die Franstalig is? Zal de volgende magistraat van ons land een Nederlandstalige zijn? Aan welke criteria zal hij of zij moeten voldoen? Heeft België enige inspraak in die criteria?

De heer Bert Anciaux (sp.a). – Bij deze vraag wou ik graag weten wat de minister vindt van het feit dat 47 ministers, die behoren tot de uitvoerende macht, verplichtingen opleggen aan het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, en zich dus rechtstreeks bemoeien met de werkzaamheden van een instelling van de rechterlijke macht. Wat vindt de minister van die flagrante schending van het principe van de scheiding der machten?

De heer Stefaan De Clerck, minister van Justitie. – Het gaat hier om een zeer ernstig probleem. Ik zal senator Laeremans de zeer uitgebreide tekst bezorgen die op 26 en 27 april in zmir werd goedgekeurd in de *Conférence de haut niveau sur l'avenir de la Cour européenne des droits de l'homme*. Het gaat om een telkens weerkerend probleem binnen de Raad van Europa omdat het Europees Hof voor de rechten van de mens te veel dossiers moet behandelen en dus geconfronteerd wordt met vertragingen en met problemen inzake gebruik en misbruik van het Hof. Daarom wordt gezamenlijk gezocht naar oplossingen voor die problemen. Het betreft een zeer uitgebreide verklaring, van zeven bladzijden, met alle soorten initiatieven. De zaak moet dus in een bredere context worden gezien van een debat waarbij gezocht wordt naar een zo efficiënt mogelijke werking en een zo groot mogelijke impact van het Europees Hof voor de rechten van de mens. Het Hof is uiteraard aanwezig wanneer zulke debatten gevoerd worden. Het wordt immers geconfronteerd met een massale stroom van dossiers, waardoor het geïmmobiliseerd wordt, en waardoor de uitstraling ervan dreigt ten onder te gaan. Daarom rijst de vraag hoe we daar politiek mee moeten omgaan.

De tekst van de verklaring van de Conferentie van zmir staat op de website van de Raad van Europa, maar ik zal hem senator Laeremans graag bezorgen. Het statuut van de tekst is een gezamenlijke verklaring van de 47 lidstaten, die geen juridisch bindend karakter heeft, maar wel een politiek gewicht. De oproep aan het Hof is niet beperkt tot asiel- en migratiezaken. De verklaring en het actieplan benadrukken het subsidiaire karakter van het systeem van de Conventie en de gedeelde aansprakelijkheid van het Hof en de staten om het systeem toe te passen. Dit belangrijke principe houdt in dat iedereen verplicht is de mensenrechten na te leven, en alle staten en rechtbanken moeten eveneens hun werk doen. Het is dus niet alleen het Europees Hof dat moet beslissen. Het is een actieplan dat met de beste bedoelingen wordt voorgesteld en het gaat ook over het stijgende aantal verzoekschriften en ook de voorlopige maatregelen die door de burger aan het Hof worden gevraagd. Er worden nu immers steeds meer

justifiée et parfois d'une intervention dans l'ordre juridique interne.

Je peux vous donner un exemple récent. Saisi en référé par une personne menacée d'expulsion de notre pays, le Conseil d'État a estimé qu'il n'y avait pas lieu de suspendre l'expulsion. En revanche, la Cour européenne des droits de l'homme a décidé unilatéralement, sur la base d'une requête en application de l'article 39, que l'expulsion devait être suspendue tant que le Conseil d'État ne se serait pas prononcé sur le fond.

Le dossier est donc bloqué. Cette façon de faire soulève de plus en plus de questions. Les pays concernés sont donc quelque peu irrités par le fonctionnement de la Cour, non quant au fond mais quant au grand nombre de dossiers et de procédures en référé.

Dans l'intervalle, la Cour a donné suite à l'appel. Elle s'emploie à renforcer les critères de recevabilité en imposant, par exemple, que le requérant ait subi un préjudice grave ou ait épuisé les voies de recours internes. Le déroulement en parallèle de différentes procédures, dans l'ordre juridique belge et dans l'ordre juridique européen, crée en effet de grosses difficultés. Je pense donc que les pays ont eu raison de dénoncer ce problème.

La Cour a donné des instructions pratiques relatives aux conditions que le requérant doit remplir pour demander une mesure provisoire. La déclaration invite clairement la Cour à faire preuve de fermeté à l'encontre du requérant qui ne se conforme pas à ces instructions, à ne recourir aux mesures provisoires qu'à titre exceptionnel et à laisser l'État régler le problème.

Les mesures provisoires concernent le droit de saisine de la Cour par le citoyen et sont, pour le juge, un moyen procédural connu de statuer sur une affaire. Dans le même temps, la mesure provisoire doit garantir que le requérant ne subit pas de préjudice irréparable faute de voies de recours internes efficaces. À cette fin, la Cour doit, dans certains cas, vérifier dans quelle mesure le juge national a analysé le risque de violation de la Convention, par exemple avant qu'un enfant quitte la Belgique pour aller vivre avec un de ses parents à l'étranger. Il arrive fréquemment que, dans les conflits relatifs au droit de garde, le parent qui n'a pas eu gain de cause saisisse la Cour européenne pour empêcher que l'enfant quitte le pays. Il s'ensuit une situation juridique difficile, la procédure interne se trouvant contrariée par la décision de la Cour européenne d'interdire provisoirement l'exécution de la sentence. Les dossiers ne concernent donc pas seulement l'immigration mais un large éventail de matières.

Les conditions à remplir pour être juge à la Cour européenne sont les mêmes depuis l'entrée en vigueur de la Convention en 1950. En vertu de l'article 21, §1er, le candidat doit avoir la compétence nécessaire pour siéger dans une cour suprême du pays. Il n'est donc pas nécessaire qu'il soit magistrat. Il faut juste qu'il ait, pendant un certain temps, acquis une expérience substantielle dans la pratique ou dans l'enseignement du droit. Un Comité consultatif a été chargé, voici quelques mois, de définir au niveau national une procédure équitable et transparente permettant de présenter trois candidats expérimentés à l'Assemblée parlementaire ; il

voorlopige maatregelen genomen en in tal van procedures wordt op een bepaald ogenblik eenzijdig door de procespartijen bij brief een verzoekschrift ingediend bij het Europees Hof en wordt met toepassing van de statuten van het Europees Hof een eenzijdige beslissing genomen om een zaak stop te zetten. Ook daar worden debatten over gevoerd omdat het soms wel een absoluut verantwoorde interventie is maar soms ook een interventie in de interne rechtsorde. Ik kan daarvan een recent voorbeeld geven. Bij een dossier met betrekking tot een uitlevering door ons land heeft de betrokken partij bij de Raad van State in kort geding de schorsing gevraagd. De Raad van State heeft beslist dat de uitlevering niet geschorst moest worden, maar het Europees Hof voor de rechten van de mens beslist op basis van een verzoekschrift, met toepassing van artikel 39, eenzijdig dat de uitlevering moet worden geschorst en dat moet worden gewacht tot de Raad van State ten gronde een uitspraak heeft gedaan.

Het concrete gevolg is dat het dossier wordt geblokkeerd. Allemaal goed en wel, maar die werkwijze roept steeds meer vragen op. Bij alle betrokken landen is daardoor een zekere gevoeligheid ontstaan met betrekking tot de werking van het EHRM, niet ten gronde, maar vooral wat betreft het grote aantal dossiers en de procedures in kort geding.

Het Hof heeft intussen reeds gevolg gegeven aan de oproep. Het Hof werkt aan een versterking van de ontvankelijkheidscriteria, bijvoorbeeld: een ernstig nadeel voor de verzoeker of een strengere aanpak van het criterium van de uitputting van de interne rechtsmiddelen. Het is immers zeer moeilijk om procedures gelijktijdig te laten verlopen, in de Belgische rechtsorde én in de Europese rechtsorde. Daarom werd dat soort problemen terecht, denk ik, door de landen aangekaart bij het Europees Hof.

De ministers hebben het subsidiaire karakter van het systeem van de Conventie alsook de gedeelde aansprakelijkheid van het Hof en de staten om dit systeem toe te passen benadrukt. Het Hof heeft zelf praktische instructies gegeven over de voorwaarden waaraan een verzoeker moet voldoen om een voorlopige maatregel te kunnen vragen. In de verklaring is er een duidelijke uitnodiging aan het Hof om streng te zijn voor de verzoeker die deze instructies niet zou volgen. Het Hof wordt tegelijkertijd uitdrukkelijk uitgenodigd om zo uitzonderlijk mogelijk gebruik te maken van de voorlopige maatregelen en de staat het probleem te laten regelen.

De voorlopige maatregelen betreffen het recht op toegang tot het Hof voor de burger en zijn een bekend procedureel middel voor de rechter om over de zaak te kunnen oordelen. Tegelijk moet de voorlopige maatregel waarborgen dat de verzoeker geen onherstelbare schade oploopt bij gebrek aan effectieve interne rechtsmiddelen. Dit vereist in sommige gevallen dat het Hof nagaat in welke mate de nationale rechter het risico op schending van de Conventie heeft geanalyseerd, bijvoorbeeld voordat een asielzoeker naar zijn land van afkomst teruggestuurd wordt of een kind België verlaat om bij één van zijn ouders te leven. Het gebeurt nu ook vaak dat in geschillen over het hoederecht, de ouder die in het nadeel wordt gesteld naar het Europees Hof stapt om te beletten dat het kind het land zou verlaten. Dan volgt er een moeilijke juridische situatie, waarbij de interne rechtsgang wordt doorkruist en er als het ware een deus ex machina optreedt

pourra faire des recommandations à l'État afin de modifier la liste si un candidat n'a pas l'expérience suffisante. Une autre piste est en outre suivie. Début septembre 2011, un groupe de travail ad hoc d'experts nationaux se penchera sur les procédures nationales de sélection pour améliorer encore la procédure.

La juge belge, Mme Françoise Tulkens, a une expérience d'avocate et de professeur de droit pénal et de droits de l'homme. Sa candidature a été présentée en 1998 et en 2004 à l'Assemblée parlementaire du Conseil de l'Europe par le Conseil des ministres, avec celle de deux autres candidats. La tradition veut que nous présentions trois candidats et que le Conseil de l'Europe choisisse celui qui deviendra juge. La sélection nationale des trois candidats est opérée par un comité indépendant qui évalue des candidats francophones et néerlandophones sur la base de leurs connaissances des droits de l'homme et du Conseil de l'Europe.

Lors des réunions où j'ai rencontré Mme Tulkens, j'ai constaté qu'elle était fort appréciée. Vu son expérience de magistrate, son rôle est important.

J'ai ainsi esquissé le contexte général du problème que rencontrent tous les pays au sein du Conseil de l'Europe. L'appel lancé ne vise pas à mettre la Cour en difficulté mais à la sauvegarder et à la protéger dans la plénitude de son pouvoir pour qu'elle ne soit pas mise en péril par une multiplication des procédures. Nous avons tout intérêt à ce que la Cour fasse du bon travail vu les arrêts importants qu'elle est régulièrement amenée à rendre. Je fais entre autres référence à l'arrêt Salduz et à l'arrêt RTBF.

M. Bart Laeremans (VB). – *Je me réjouis que la critique ne se limite pas aux dossiers d'asile et d'immigration. L'arrêt Salduz était en effet lourd de conséquences et nous a forcés à élaborer une législation. J'estime qu'en ne tenant compte d'aucune période transitoire, la Cour européenne est allée trop loin et a pris une décision politique.*

Que la Cour fonctionne de plus en plus comme un gouvernement de juges et non comme une cour dénonçant a posteriori de véritables violations des droits de l'homme me dérange. La Cour doit condamner les États à une indemnisation, par exemple, ou doit veiller à ce que la législation soit modifiée mais elle ne peut être irréaliste. Elle doit tenir compte de l'autonomie des parlements.

omdat het EHRM de uitvoering van de beslissing voorlopig verbiedt. De dossiers gaan dus niet enkel over migratie, maar over een veel breder spectrum van rechtszaken.

De voorwaarden om rechter bij het Europees Hof te kunnen worden zijn dezelfde sinds de inwerkingtreding van de Conventie in 1950. Krachtens artikel 21, §1, moet de kandidaat bekwaam zijn om in een hoger Hof van het land te zetelen. Dat vereist echter niet dat de kandidaat effectief magistraat dient te zijn. Iemand kan ook in aanmerking komen als hij of zij gedurende geruime tijd substantiële ervaring heeft opgedaan in de praktijk of door het doceren van het recht. Om een transparante en rechtvaardige procedure op nationaal vlak te hebben die het mogelijk maakt drie ervaren kandidaten aan de parlementaire vergadering voor te stellen, is er sinds enkele maanden een Raadplegend Comité opgericht dat aan de staat aanbevelingen kan doen om de lijst te veranderen indien een kandidaat niet voldoende ervaring zou hebben. Daarnaast wordt ook een andere piste gevolgd. Begin september 2011 zal een ad-hocwerkgroep van nationale deskundigen zich over de nationale selectieprocedures van de staten buigen om de procedure nog te verbeteren.

De Belgische rechter, mevrouw Françoise Tulkens, heeft ervaring als advocate en als docent strafrecht en rechten van de mens. Zij werd in 1998 en 2004 aan de parlementaire vergadering van de Raad van Europa voorgedragen door de ministerraad, samen met twee andere kandidaten. De traditie is dat we drie kandidaten voorstellen en dat de Raad van Europa beslist wie rechter wordt. De nationale selectie van de drie kandidaten wordt gedaan door een onafhankelijk comité dat zowel Franstalige als Nederlandstalige kandidaten beoordeelt op basis van hun kennis van de rechten van de mens en van de Raad van Europa.

Op de vergaderingen waarop ik mevrouw Tulkens heb ontmoet, merkte ik dat zij erg wordt gewaardeerd. Gezien haar ervaring als magistraat, speelt zij een belangrijke rol in het geheel.

Daarmee heb ik de algemene context geschetst van de problematiek waarmee alle landen binnen de Raad van Europa worden geconfronteerd. Met de oproep is het niet de bedoeling het Hof moeilijkheden te bezorgen, maar het Hof in zijn volle kracht te vrijwaren en te beschermen zodat het niet onderuit wordt gehaald door een veelheid aan procedures. We hebben er alle belang bij dat het Hof goed werk levert gelet op de belangrijke uitspraken die het geregeld moet doen. Ik verwijs onder meer naar het Salduz- en het RTBF-arrest.

De heer Bart Laeremans (VB). – Ik ben blij te vernemen dat de kritiek zich niet beperkt tot de problematiek van asiel- en migratiezaken. Het Salduzarrest was inderdaad zeer ingrijpend en heeft ons tot wetgeving gedwongen. De aanpak van het Europees Hof waarbij het geen rekening hield met een overgangstermijn, vond ik wel te ingrijpend en kwam in feite neer op een politieke beslissing.

Ik heb het er moeilijk mee dat het Europees Hof meer en meer functioneert als een *gouvernement de juges*, en niet als een Hof dat a posteriori echte schendingen van de mensenrechten aanklaagt. Het Hof moet staten veroordelen tot een schadevergoeding, bijvoorbeeld, of moet ervoor zorgen dat er wetswijzigingen komen, maar mag niet onrealistisch zijn. Het

Je répète que, ces dernières années, la Cour a rendu de nombreux arrêts décalés. Elle a ainsi interdit les crucifix dans les écoles, ce qui a quasiment provoqué un soulèvement en Italie. Notre magistrate de l'UCL a joué un rôle dans cet arrêt, ce qui m'amène à m'interroger sur le sens des réalités de certains candidats. Je demande qu'à l'avenir on s'assure que les candidats, qui ont souvent une expérience universitaire, aient également l'expérience de la jurisprudence. Ces personnes expérimentées doivent être préférées à des personnes à l'idéologie bornée qui trouvent un dérivatif dans l'un ou l'autre extrémisme coupé des réalités.

Demande d'explications de M. Alain Courtois au ministre de la Justice sur «le débat sur les peines incompressibles» (n° 5-926)

M. Alain Courtois (MR). – Je reviens sur une question sensible qui a déjà fait l'objet d'un certain nombre de propositions déposées à la Chambre et au Sénat, à savoir les peines de sûreté ou peines incompressibles. Ce n'est pas à cause du débat relatif à la potentielle remise en liberté de Michelle Martin que je reviens sur le sujet.

L'opinion publique est choquée lorsque de dangereux criminels sont remis en liberté après avoir purgé une peine qui lui semble dérisoire par rapport à des infractions odieuses : violences, assassinats d'enfants, de personnes âgées ou de membres des forces de l'ordre, etc.

Nous pensons que les crimes commis sur les personnes les plus vulnérables de la société devraient être assortis de peines de sûreté. Par ailleurs, la mise à disposition du gouvernement, argument souvent mis en avant pour éviter le débat sur les peines de sûreté ou incompressibles, ne paraît pas suffisamment répondre au souhait émis par l'opinion publique.

Monsieur le ministre, accepteriez-vous d'ouvrir ce débat important au Parlement, afin de permettre à des juridictions d'assortir leur décision de ces peines de sûreté comme cela se pratique dans des pays voisins ?

M. Bart Laeremans (VB). – *Je soutiens évidemment le plaidoyer en faveur des peines incompressibles. On a déjà raté de nombreuses occasions par le passé. À la suite de l'affaire Dutroux, la commission de la Justice de la Chambre a, à la demande de mon parti, invité les représentants de l'asbl Marc et Corinne à venir exposer leurs idées. Une pétition de cette asbl avait récolté le nombre inédit de 2,7 millions de signatures. L'initiateur de cette pétition était M. Malmendier, malheureusement décédé il y a peu.*

Aucune suite n'a jamais été donnée à cette pétition. Au contraire, la loi Lejeune a encore été assouplie et il est devenu encore plus difficile de maintenir les gens en prison. Sous le ministère de Mme Onkelinx, la libération au terme d'un tiers de la peine est même devenue un droit. Les libéraux francophones faisaient d'ailleurs partie de la majorité de

Hof moet rekening houden met de autonomie van de parlementen.

Ik herhaal dat het Hof de jongste jaren nogal wat wereldvreemde arresten heeft geveeld. Zo was er het arrest dat kruisbeelden in scholen verbodt, wat in Italië bijna tot een opstand heeft geleid. Precies onze UCL-magistrate heeft in dat arrest een rol gespeeld. Mede daardoor heb ik vragen over wereldvreemdheid van sommige geselecteerde kandidaten. Ik vraag dat in de toekomst toch wordt nagegaan dat kandidaten, die meestal een academische ervaring hebben – maar we kennen ook academici die grote activisten zijn à la Eva Brems –, ook ervaring hebben met jurisprudentie. Zij moeten de voorkeur krijgen veeleer dan mensen die ideologisch geborneerd zijn en een uitlaatklep zien in een of ander wereldvreemd extremisme.

Vraag om uitleg van de heer Alain Courtois aan de minister van Justitie over «het debat over de niet-samendrukbare straffen» (nr. 5-926)

De heer Alain Courtois (MR). – *Ik wil het hebben over een heikele kwestie waarover verschillende wetsvoorstellen werden ingediend in de Kamer en in de Senaat, namelijk de veiligheidsstraffen of onsamendrukbare straffen. Het is niet wegens de mogelijke invrijheidsstelling van Michelle Martin dat ik dit onderwerp wil aankaarten.*

De publieke opinie is geschokt wanneer gevaarlijke criminelen terug op vrije voeten komen na het uitzitten van een deel van hun straf, dat veel te kort lijkt in vergelijking met de gepleegde feiten: geweldpleging, kindermoord, moord op bejaarden of op leden van de ordediensten, enz.

We vinden dat voor misdrijven gepleegd tegenover zwakkeren in de samenleving veiligheidsstraffen moeten worden opgelegd. De terbeschikkingstelling van de regering wordt vaak naar voren geschoven om het debat over veiligheidsstraffen of onsamendrukbare straffen te vermijden, maar die voldoet niet om de punten van kritiek vanuit de publieke opinie te weerleggen.

Mijnheer de minister, zou u bereid zijn om dit belangrijke debat in het parlement te voeren, zodat de rechtscolleges dergelijke onverkortbare straffen kunnen opleggen zoals dat in onze buurlanden al het geval is?

De heer Bart Laeremans (VB). – Ik ben het uiteraard eens met het pleidooi voor niet-samendrukbare straffen. Men heeft in het verleden echter heel wat kansen laten liggen. In de nasleep van de zaak-Dutroux heeft de commissie voor de Justitie van de Kamer op verzoek van mijn partij de vertegenwoordigers van de vzw Marc et Corinne uitgenodigd om hun ideeën toe te lichten. Een petitie van de vzw had het nooit geziene aantal van 2,7 miljoen handtekeningen gehaald. De grote voortrekker van de petitie was de heer Malmendier, die jammer genoeg onlangs is overleden.

Aan die petitie is nooit gevolg gegeven. Integendeel, de wet-Lejeune is nadien nog versoepeld en het is nog moeilijker geworden om mensen in de gevangenis te houden. Toen mevrouw Onkelinx minister van Justitie was, is het zelfs een recht geworden om na het uitzitten van één derde van de straf

l'époque. M. Malmendier, devenu entre-temps parlementaire grâce à la popularité que lui a valu cette pétition, n'a pas non plus obtenu de résultats. Il n'a jamais tenté de contrecarrer les projets de la ministre Onkelinx.

M. Bert Anciaux (sp.a). – *J'ai récemment interrogé le ministre à ce sujet. Cet important débat a du sens, mais je ne suis pas convaincu que les peines incompressibles soient la solution.*

Le débat doit être fondé sur des arguments objectifs et sur une étude scientifique. La loi relative à la libération conditionnelle doit sans aucun doute être adaptée. Il est aberrant que l'auteur d'un délit, condamné ensuite pour un crime, ne soit pas considéré comme un récidiviste et ne purge par conséquent qu'un tiers de sa peine. Cette règle doit être modifiée.

La réinsertion des détenus dans la société constitue une question cruciale. La loi Lejeune peut, à cet égard, contribuer de façon importante à assurer cet accompagnement et ce suivi.

Nous devons nous inspirer, non de l'opinion de monsieur Tout-le-monde à un moment donné, mais bien des solutions les meilleures pour les citoyens, pour la sécurité de la société et pour la réinsertion. Je souhaite entamer ce débat sur la base d'études scientifiques existantes.

M. Stefaan De Clerck, ministre de la Justice. – Le débat relatif à l'application de la loi Lejeune – qui remonte à 1888 – et aux peines incompressibles revient sans cesse à l'avant-plan.

Nous avons modifié la loi sur la liberté conditionnelle en 1996, en 1997 et en 1998, après avoir reçu plusieurs pétitions. Par ailleurs, la loi de défense sociale à l'égard des anormaux et des délinquants d'habitude du 9 avril 1930 a été remplacée par la loi du 1er juillet 1964.

La loi du 17 mai 2006 relative au statut juridique externe a créé les tribunaux d'exécution des peines. Vous plaidez pour que le juge ait la possibilité de décider qu'une partie de la peine soit incompressible mais, en 1998, nous avons choisi d'introduire un juge pour l'exécution des peines.

Nous estimons qu'il convient de distinguer deux étapes. Il y a tout d'abord le jugement, la peine dépendant de la gravité des faits et de l'appréciation des circonstances aggravantes et atténuantes. Ensuite, un magistrat se prononce sur l'exécution de la peine et sur la libération conditionnelle.

Autrefois, il incombait au ministre de la Justice de prendre les décisions relatives aux libérations conditionnelles. Désormais, ces décisions appartiennent aux magistrats siégeant dans les tribunaux d'application des peines, qui déterminent le moment opportun. L'exécution des peines de trois ans et plus a donc été transférée du pouvoir exécutif à la magistrature.

En pratique, chaque dossier est différent. En outre, n'importe quel dossier est susceptible d'évoluer chemin faisant en

vrij te komen. De liberalen van de MR maakten toen overigens ook deel uit van de meerderheid. Ook de heer Malmendier, die inmiddels mede dankzij de populariteit die hij met die petitie had opgebouwd, parlamentslid was geworden, heeft met die petitie nooit iets gedaan. Hij heeft minister Onkelinx ook nooit proberen tegen te werken en zich verzet tegen de niet-samendrukbare straffen.

De heer Bert Anciaux (sp.a). – Ik heb de minister onlangs nog een vraag over dit probleem gesteld. Het is een zinvol en belangrijk debat. Ik ben er echter niet van overtuigd dat niet-samendrukbare straffen de oplossing zijn.

Het debat moet met objectieve argumenten worden gevoerd, op basis van wetenschappelijk onderzoek. Ongetwijfeld moet de wet betreffende de voorwaardelijke invrijheidstelling worden aangepast. Het is een aberratie dat een persoon die eerst voor een wanbedrijf en nadien voor een misdaad is veroordeeld, niet als een recidivist wordt beschouwd en bijgevolg maar ten minste één derde van de straf moet uitzitten. Die regel moet worden aangepast.

Vooral belangrijk is de vraag hoe veroordeelden die hun straf hebben uitgezeten weer in de samenleving worden geïntegreerd. De wet-Lejeune kan een belangrijk instrument zijn om net die begeleiding en follow-up beter te verzekeren dan wanneer ze van de ene dag op de andere vrijkomen.

We mogen ons niet laten leiden door wat de goegemeente op een gegeven moment denkt, maar wel door wat het beste is voor de goegemeente, voor de veiligheid van de samenleving en voor de reïntegratie. Ik wil dat debat aangaan op basis van bestaande wetenschappelijke studies.

De heer Stefaan De Clerck, minister van Justitie. – *Het debat over de toepassing van de wet-Lejeune, die dateert uit 1888, en over de onsamendrukbare straffen komt herhaaldelijk terug op de voorgrond.*

We hebben de wet op de voorwaardelijke invrijheidsstelling in 1996, in 1997 en in 1998 gewijzigd, nadat we verschillende petitie hadden ontvangen. Overigens werd de wet van 9 april 1930 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen en gewoontemisdadigers vervangen door de wet van 1 juli 1964.

Door de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie werden de strafuitvoerings-rechtbanken opgericht. U pleit ervoor dat de strafrechter zou kunnen bepalen dat een deel van de straf onsamendrukbaar is, maar in 1998 hebben we ervoor gekozen om de strafuitvoering zelf door een rechter te laten beoordelen.

Er zijn dus twee stadia. Eerst is er de uitspraak van de straf, die afhankelijk is van de ernst van de feiten en van de beoordeling van de verzwarende of verzachtende omstandigheden. Vervolgens spreekt een rechter zich uit over de uitvoering van de straf en over de voorwaardelijke invrijheidstelling.

Vroeger moest de minister van Justitie beslissen over de voorwaardelijke invrijheidstelling. Voortaan zijn het magistraten van de strafuitvoeringsrechtbanken die het geschikte moment daarvoor bepalen. De uitvoering van straffen van drie jaar en meer werd dus van de uitvoerende

fonction du comportement de la personne mise sous les verrous et de bien d'autres éléments susceptibles d'être pris en considération.

Le grand public pense que les condamnés sont systématiquement libérés après avoir accompli un tiers de leur peine, mais il n'en est rien. Les nouvelles statistiques que j'ai demandées sur le sujet prouveront l'inexactitude de ce sentiment. Les magistrats sont relativement sévères et, dans les faits, dans leur grande majorité, les condamnés subissent au moins les deux tiers de leur peine.

S'agissant de Michelle Martin, le magistrat a refusé sa demande de libération conditionnelle en 2007, 2008 et 2009 et l'a jugée acceptable en 2010. Cela dit, les conditions ne sont pas respectées et la totalité de la procédure devra être reprise. La mise en liberté conditionnelle n'est pas automatique et il ne me semble pas utile de modifier la loi.

Rappelons toutefois que si Michelle Martin était bien considérée comme récidiviste, la procédure adoptée en pareil cas ne s'est pas appliquée, pour des raisons assez techniques. Je me réfère d'ailleurs à une initiative prise par le Sénat qui s'est éteinte sans avoir été adoptée par la Chambre des représentants. Si le Parlement devait se saisir à nouveau de cette question, il lui appartiendrait d'apporter les corrections nécessaires. En effet, les faits qui ont entraîné la condamnation de Michelle Martin par la Cour d'Assises n'ont pas été considérés en tant que tels comme récidive, étant donné que la condamnation précédente avait été prononcée par un tribunal correctionnel. La loi ne voit pas de récidive en cas de crime consécutif à un délit. Il faudra corriger cette erreur. Il n'est pas logique que cette forme d'incompressibilité n'ait pas été prévue par la loi. Je rappelle qu'en cas de récidive, le détenu n'est libérable qu'aux deux tiers de sa peine.

Je n'ai pas l'intention d'ouvrir à nouveau le débat. Je reste convaincu que les magistrats sont les mieux placés pour juger du moment opportun d'accorder une libération conditionnelle.

M. Alain Courtois (MR). – Lorsqu'un magistrat prononce une peine dans un pays voisin, il peut l'assortir d'une période de sûreté, ce qui n'exclut pas le rôle du tribunal d'application des peines qui peut lui aussi juger, en dehors de la période de sûreté éventuelle, de l'opportunité d'octroyer à l'intéressé une mesure de libération. Ces deux aspects ne me semblent pas contradictoires.

Nous serons attentifs, comme vous sans doute, monsieur le ministre, aux recommandations faites au Président de la République française par l'un de ses conseillers, au sujet de l'application des peines. Ces derniers jours, la France s'emploie à revoir les grands principes des libérations conditionnelles et des libérations dites provisoires.

Je reste convaincu que ce débat mériterait d'être soulevé.

macht overgedragen aan de rechterlijke.

In de praktijk is elk dossier verschillend. Elk dossier kan ook na verloop van tijd evolueren naargelang van de wijze waarop de gedetineerde zich in de gevangenis gedraagt en van andere elementen die daarbij een rol kunnen spelen.

Veel mensen hebben de indruk dat veroordeelden systematisch vrijgelaten worden nadat ze een derde van hun straf hebben uitgezeten, maar dat is een fabel. De nieuwe statistieken die ik daarover heb opgevraagd, tonen aan dat die indruk verkeerd is. Magistraten zijn vrij streng en in werkelijkheid ondergaat het merendeel van de veroordeelden twee derden van de straf.

De rechter weigerde de voorwaardelijke invrijheidstelling van Michelle Martin in 2007, in 2008 en in 2009, maar was bereid ze toe te staan in 2010. De voorwaarden zijn evenwel niet vervuld en de gehele procedure zal moeten worden overgedaan. De voorwaardelijke invrijheidstelling is niet automatisch en een wetswijziging lijkt mij niet nuttig.

Het is wel zo dat Michelle Martin als een recidiviste werd gezien, maar dat de procedure die in zulk een geval wordt toegepast, om technische redenen niet werd gevolgd. Ik verwijs trouwens naar een initiatief van de Senaat dat niet door de Kamer van Volksvertegenwoordigers raakte. Mocht het parlement deze zaak weer opnemen, dan kan het de nodige correcties aanbrenge. De feiten die geleid hebben tot de veroordeling van Michelle Martin door het hof van assisen werden niet als een recidive beschouwd, aangezien haar vorige veroordeling was uitgesproken door een correctionele rechtbank. De wet beschouwt het plegen van een misdaad na een wanbedrijf niet als een recidive. Dit moet rechtgezet worden. Het is niet logisch dat de wet niet voorziet in deze vorm van onsamenhangbaarheid. In geval van recidive komt een veroordeelde immers pas na verloop van twee derden van zijn straf in aanmerking voor invrijheidsstelling.

Ik ben niet van plan dit debat te heropenen. Magistraten zijn het best geplaatst om te bepalen vanaf wanneer een voorwaardelijke vrijlating al dan niet kan worden toegestaan.

De heer Alain Courtois (MR). – *Wanneer een magistraat in één van onze buurlanden een straf uitspreekt, kan hij daar een beveiligingsperiode aan koppelen, wat niet uitsluit dat een strafuitvoeringsrechtbank, buiten die eventuele beveiligingsperiode, ook kan oordelen over de wenselijkheid van een mogelijke vrijlating van de betrokkene. Dat vind ik niet onverenigbaar.*

We kijken uit, en u wellicht ook, naar de aanbevelingen die aan de Franse president zullen worden gedaan door zijn raadgevers in verband met de strafuitvoering. Momenteel worden in Frankrijk namelijk de beginselen van de voorwaardelijke en voorlopige invrijheidstellingen herzien.

Ik blijf ervan overtuigd dat dit thema een nieuw debat verdient.

Demande d'explications de M. Bert Anciaux au ministre de la Justice sur «l'assimilation de certains nouveaux jeunes immigrés à une bombe à retardement pour notre société» (n° 5-931)

M. Bert Anciaux (sp.a). – *J'ai déjà adressé au ministre des questions écrites, des demandes d'explications et une question orale sur le fonctionnement des tribunaux de la jeunesse. J'y ai toujours plaidé pour l'urgence d'une vision globale et d'une stratégie efficace, et surtout pour qu'on donne aux tribunaux de la jeunesse les moyens de fonctionner.*

La pédopsychiatre Sarah Van Grieken a récemment tiré la sonnette d'alarme sur l'absence de perspectives pour ceux qu'elle nomme les nouveaux jeunes migrants. Elle vise un groupe limité de quelques dizaines de jeunes, issus d'Europe orientale ou de territoires ayant connu la guerre comme la Tchétchénie ou l'ex-Yougoslavie. Ces jeunes ont été gravement traumatisés et on vécut dans la hantise de la mort, avec des conséquences désastreuses pour leur personnalité. Leur cadre normatif, y compris le sens du bien et du mal et les formes d'empathie humaine, a développé un comportement très déviant incompatible avec notre culture axée sur le dialogue et – certainement à leurs yeux – permissive. La pédopsychiatre ne s'étonne pas de la facilité avec laquelle ces jeunes commettent des délits graves, mais elle doit bien admettre qu'elle-même et le système d'assistance sont quasiment impuissants. L'essentiel du traitement, à savoir offrir des perspectives d'avenir, fait défaut.

L'accueil, les soins et le traitement relèvent évidemment des communautés, mais ces jeunes se retrouvent presque inéluctablement devant la justice, et d'abord les tribunaux de la jeunesse.

Le ministre partage-t-il l'analyse faite notamment par la pédopsychiatre Van Grieken ? Selon elle, un groupe – certes restreint en nombre mais important quant aux effets potentiels – de jeunes issus principalement de régions où leur socialisation et leur acculturation ne s'est pas déroulée sans traumatisme, doit être considéré comme une bombe à retardement pour notre société. Comment le ministre pense-t-il que les tribunaux de la jeunesse traitent ces jeunes, sachant que les dispositifs actuels d'accueil et de traitement ne conduisent pas à l'effet souhaité ? Le ministre s'est-il concerté avec les responsables des communautés ? Si oui, quels accords en ont-ils résulté ? Le ministre n'estime-t-il pas que le développement, au niveau fédéral également, d'une politique de la jeunesse cohérente et claire greffant les compétences de l'autorité fédérale sur celles des communautés, s'impose d'urgence ?

M. Stefaan De Clerck, ministre de la Justice. – *Cette question s'inscrit dans un large contexte qui fut d'ailleurs le thème de la journée d'étude consacrée, voici deux ans, à l'évaluation du droit de la jeunesse et de la délinquance juvénile.*

Les communautés jouent un rôle central, notamment en raison de leurs compétences en matière d'enseignement, et

Vraag om uitleg van de heer Bert Anciaux aan de minister van Justitie over «nieuwe migrantenjongeren als een tikkende tijdbom» (nr. 5-931)

De heer Bert Anciaux (sp.a). – Reeds eerder ondervroeg ik de minister via schriftelijke vragen, vragen om uitleg en een mondelinge vraag over de werking van de jeugdrechtbanken. Daarbij bepleitte ik steeds opnieuw de urgentie van een omvattende visie en een slagkrachtige aanpak, onder meer door eerst en vooral de jeugdrechtbanken werkingsmiddelen ter beschikking te stellen.

In een opmerkelijk recent bericht luidde kinder- en jongerenpsychiater Sarah Van Grieken de alarmbel over de uitzichtloosheid van wat zij de nieuwe migrantenjongeren noemde. Daarmee bedoelt ze een beperkte groep van enkele tientallen jongeren, afkomstig uit Oost-Europa en uit ex-oorlogsgebieden zoals Tsjetsjenië en ex-Joegoslavië. Die jongeren blijken zwaar getraumatiseerd te zijn en leefden vaak in reële doodsangsten. De gevolgen voor hun persoonlijkheid zijn desastreus. Hun normatief kader, met afwegingen van goed en kwaad, vormen van menselijke empathie en dergelijke, ontwikkelden een sterk deviant gedrag dat helemaal niet compatibel is met onze op dialoog gerichte en, zeker in hun perspectief, permissieve cultuur. De jeugdpsychiater verwondert zich niet over het gemak waarmee deze jonge mensen zware criminele feiten plegen, maar verklaart zich en de hulpverlening bijna bankroet. De essentie van een behandeling, namelijk het bieden van hoopvolle perspectieven, ontbreekt.

Uiteraard behoren opvang, zorg en behandeling tot de Gemeenschappen, maar deze jongeren belanden bijna onherroepelijk bij justitie, in eerste instantie bij de jeugdrechters.

Deelt de minister de analyse van onder meer jeugdpsychiater Van Grieken dat een in aantal beperkte, maar inzake mogelijke gevolgen bijzonder belangrijke groep jongeren, vooral afkomstig uit streken waar hun socialisering en culturalisering erg traumatisch verliep, moeten worden beschouwd als een tikkende tijdbom voor onze samenleving? Op welke wijze verwacht de minister dat de jeugdrechtbanken met deze jongeren omgaan, in de wetenschap dat de bestaande voorzieningen voor opvang en behandeling niet bij machte zijn een gewenst effect te sorteren? Pleegde de minister hierover overleg met de verantwoordelijken van de Gemeenschappen? Zo ja, welke afspraken konden worden gemaakt? Acht de minister het niet almaar noodzakelijker om ook op het federale niveau een samenhangend en expliciet jeugdbeleid te ontwikkelen, waarin de bevoegdheden van de federale overheid met betrekking tot de jeugd worden geënt op die van de Gemeenschappen?

De heer Stefaan De Clerck, minister van Justitie. – Deze vraag heeft een ruime context en past als het ware binnen het thema van de studiedag die twee jaar geleden plaatsvond over de evaluatie van jeugdrecht en jeugdcriminaliteit.

De Gemeenschappen spelen een centrale rol, onder meer vanwege hun onderwijsbevoegdheid, en zouden met het oog

devraient aussi, dans un souci de politique intégré, être compétentes pour le droit de la jeunesse. Certes, des concertations avec les communautés sont organisées pour que la politique fédérale soit en adéquation avec la stratégie des communautés dans le domaine du droit de la jeunesse.

Sous la précédente législature, qui se prolonge, je n'ai pas voulu rouvrir le débat à ce sujet car on était parvenu à une certaine stabilité dans le domaine du droit de la jeunesse et du droit sanctionnel de la jeunesse.

Le signal de la base est clair : la charge de travail des tribunaux de la jeunesse s'alourdit sensiblement. On pourrait occuper huit juges de la jeunesse supplémentaires à Anvers. Cela indique une aggravation du problème des jeunes se trouvant dans des situations éducatives problématiques et entraînés dans la criminalité.

La semaine dernière, je me suis procuré une publication intéressante du Vlaams Vredesinstituut consacrée aux jeunes et à la violence et livrant une analyse de la violence commise par et sur des jeunes. C'est un problème qui doit retenir notre attention et, selon moi, l'un des points les plus sensibles de notre société. L'augmentation de la violence commise par et sur les jeunes est un signal d'alarme social important. Vous devriez peut-être vous procurer cette publication. J'ai retenu des journées d'étude d'il y a deux ans que le nombre d'actes criminels commis par des jeunes n'augmente pas mais que les dossiers sont plus graves. De plus en plus de jeunes doivent être placés dans des institutions comme celle d'Everberg, qui sera agrandie, celle de Tongres, qui accueille des jeunes dont le juge de la jeunesse s'est dessaisi, et celle qui sera prochainement construite à Achêne. On observe certes de plus en plus de situations éducatives problématiques, autre aspect de la mission du juge de la jeunesse.

Nous tentons de traiter le problème et d'organiser une concertation permanente. Je suis intimement persuadé qu'il vaudrait mieux aborder cette matière sous un angle de vue unique. En attendant, nous nous efforçons, au niveau fédéral, de suivre au maximum la politique de la jeunesse et nous multiplions particulièrement les efforts dans le domaine de l'exécution des sanctions. Au niveau fédéral, nous avons pris nos responsabilités et avons décidé de construire des institutions comme celles d'Everberg et d'Achêne et de les mettre à la disposition des juges de la jeunesse.

Ce qui me préoccupe le plus, c'est l'augmentation du nombre de jeunes ayant un problème psychiatrique conduisant à la criminalité. Nous devons certainement y être plus attentifs car cette complication supplémentaire nécessite généralement un traitement de longue durée. C'est une donnée inquiétante dont nous devons discuter avec les communautés.

M. Bert Anciaux (sp.a). – *Le ministre sait que je partage globalement son opinion. Nous en avons déjà longuement parlé. Mais ici, je pense spécifiquement à un groupe limité et bien défini de jeunes dangereux, évoqué par la psychiatre Van Grieken et d'autres.*

Comme je l'ai déjà dit souvent, la société ne doit jamais rejeter les jeunes. Mais nous ne devons pas fermer les yeux lorsque des problèmes sont causés par un groupe de jeunes qui, à la suite de leur passé traumatique et d'influences diverses, ne respectent aucune norme ni règle ou ne se

op een integraal beleid ook bevoegd moeten zijn voor het jeugdrecht. Uiteraard wordt met de Gemeenschappen overleg gepleegd, zodat op federaal niveau kan worden aangesloten op hun strategie inzake jeugdrecht.

In de vorige zittingsperiode, die in de huidige voortloopt, wilde ik het debat daarover niet heropenen omdat er inzake het jeugdrecht en het jeugdsanctierecht inmiddels een soort stabilisatie is bereikt.

Als we één signaal krijgen vanuit de basis, dan is het wel dat de werkdruk bij de jeugdrechtbanken sterk toeneemt. Onlangs nog bleek dat men in Antwerpen acht extra jeugdrechters zou kunnen gebruiken. Dat wijst erop dat de problematiek van de jongeren in problematische opvoedingssituaties en criminaliteit sterk toeneemt.

Vorige week heb ik me nog een interessante publicatie van het Vlaams Vredesinstituut aangeschaft over jongeren en geweld, een analyse van het geweld door en op jongeren. Dat is een probleem waarvoor we bijzonder veel aandacht moeten hebben en voor mij is het een van de meest gevoelige plekken in de maatschappij. Wanneer het geweld door en op jongeren steeds stijgt, dan is dat een zeer belangrijk maatschappelijk knipperlicht. Misschien moet u die publicatie ook eens opvragen. Uit de studiedagen van twee jaar geleden herinner ik me trouwens dat het aantal criminele daden gepleegd door jongeren op zich niet stijgt, maar dat de dossiers wel zwaarder worden. Steeds meer jongeren moeten worden doorverwezen naar instellingen zoals Everberg, dat nog wordt uitgebreid, naar Tongeren, een instelling voor jongeren die uit handen worden gegeven, en binnenkort naar het nieuwe Achêne in Wallonië, maar in absolute cijfers neemt de criminaliteit niet toe. Wel is er een toename van het aantal problematische opvoedingssituaties, wat een ander aspect is van de opdracht van de jeugdrechter.

We proberen met de problematiek om te gaan en voortdurend overleg te plegen. Ik ben er absoluut van overtuigd dat deze materie beter vanuit één visie zou worden geleid. Intussen proberen we op het federale niveau het jeugdbeleid maximaal op te volgen en zeker op het vlak van sanctie-uitvoering doen we zeer veel inspanningen. Federaal hebben we echter onze verantwoordelijkheid opgenomen en beslist om instellingen zoals Everberg en Achêne te bouwen en ter beschikking van de jeugdrechters te stellen.

Het meest bezorgd ben ik over de toename van het aantal jongeren met een psychiatrisch probleem, dat tot criminaliteit leidt. Ook daar moeten we zeer zeker nog meer aandacht aan besteden, want dat is een bijkomende complicatie en vereist meestal een verzorging van lange duur. Het is een zorgwekkend gegeven waarover we met de Gemeenschappen verder overleg moeten plegen.

De heer Bert Anciaux (sp.a). – De minister weet dat ik in het algemeen zijn mening deel. We hebben het daar al uitgebreid over gehad. Hier had ik het echter specifiek over een beperkte, duidelijk afgebakende groep gevaarlijke jongeren waarop, onder anderen, psychiater Van Grieken al heeft gewezen.

Ik ben van oordeel dat de samenleving jongeren nooit mag opgeven. Dat heb ik al vaak gezegd. We mogen onze ogen echter ook niet sluiten wanneer er een ernstig probleem is met een specifieke groep jongeren die door hun traumatisch

contrôlent tout simplement plus. Dans ce cas, nous devons nous demander comment, d'une part, protéger la société contre cette poignée de jeunes violents et, d'autre part, leur offrir quand même une perspective d'avenir, en concertation avec la psychiatrie, d'autres structures d'accueil et les communautés.

Je ne porte pas d'œillères. Si des problèmes sérieux se posent, je suis prêt à l'admettre. Je pense vraiment à un groupe très spécifique de jeunes en faveur desquels nous devons élaborer un plan, de concert avec les communautés, la police et la Justice.

M. Stefaan De Clerck, ministre de la Justice. – *J'ai répondu en termes généraux. Des initiatives en matière de drogue sont en cours à Gand et à Courtrai. À Anvers, une initiative du procureur du Roi, en collaboration avec la province et le bourgmestre, vise à un suivi intégral de certains jeunes pour les sortir de la justice. On essaye d'offrir un cadre à certains jeunes récidivistes, en élargissant le problème à tout l'environnement, notamment la rue, l'école, le club. En théorie, une approche intégrée est idéale, mais elle est difficile à mettre en pratique. Ces initiatives ponctuelles méritent en tout cas d'être mentionnées.*

M. Bert Anciaux (sp.a). – *Il serait intéressant de prendre contact avec cette psychiatre. Plusieurs études portent sur un groupe très spécifique de jeunes dont il faut tenir compte lorsqu'on définit la politique à suivre.*

Demande d'explications de M. Bert Anciaux au ministre de la Justice sur «l'impérieuse nécessité de la mise en place d'une approche légale du problème des drogues de synthèse» (n° 5-937)

M. Bert Anciaux (sp.a). – *Europol signale avec une grande inquiétude que le marché de la drogue est envahi par de nouvelles drogues de synthèse. Ainsi, en 2010, on a découvert 41 nouvelles sortes de substances psychoactives, ce qui représente une augmentation spectaculaire par rapport aux années précédentes. Ces research chemicals sont offertes par le biais d'internet ; c'est évidemment différent des systèmes connus de distribution aux coins des rues, dans les cafés et dancings. Une poudre dont on ignore les effets est donc livrée en toute légalité au domicile du client. L'étiquette « légale » rassure le client mais tout à fait à tort. Ce sont surtout le cannabis et la cathinone de synthèse qui font fureur. Ils ressemblent à l'XTC, avec un effet puissant de coup de fouet. Mais les risques pour la santé sont totalement inconnus, bien que l'on observe des palpitations et des troubles de la mémoire à court terme.*

Les législations tant nationales qu'européennes, brillent par leur inefficacité dans la lutte contre ces nouvelles drogues. À partir du moment où l'on décrète qu'une certaine drogue est illégale, des versions légèrement modifiées qui échappent à la nouvelle limitation légale apparaissent peu après.

Le ministre est sans nul doute au courant de cette évolution,

verleden en allerlei invloeden alle normen en regels naast zich leggen of gewoon geen vat meer hebben op hun eigen handelen. In dat geval moeten we vanuit het beleid nadenken en onderzoeken hoe we enerzijds de samenleving tegen deze zeer beperkte groep gewelddadige jongeren kunnen beschermen en hen anderzijds, in samenspraak met de psychiatrie, met andere opvanginstanties en de Gemeenschappen, toch nog een toekomst kunnen bieden.

Ik draag geen oogkleppen. Als er ernstige problemen zijn, ben ik bereid ze te onderschrijven. Ik heb het echt over een zeer specifieke groep jongeren voor wie we in samenwerking met de Gemeenschappen, de politie en Justitie een echt gemeenschappelijk plan moeten ontwikkelen.

De heer Stefaan De Clerck, minister van Justitie. – Ik heb in algemene termen geantwoord. In Gent en Kortrijk lopen een aantal bijzondere initiatieven rond de drugsproblematiek. In Antwerpen is er een initiatief waarbij de procureur des Konings, samen met de provincie en de burgemeester bepaalde jongeren integraal volgt om hen uit justitie te tillen. Men probeert bepaalde recidiverende jongeren een kader te bieden. Men bekijkt de problematiek in het ruimere verhaal van de hele omgeving van de jongere, onder meer de straat, de school, de club. Een integrale aanpak is theoretisch een perfect model, maar in de praktijk niet eenvoudig, maar deze ad-hocinitiatieven zijn zeker het vermelden waard.

De heer Bert Anciaux (sp.a). – Het zou interessant zijn om eens contact op te nemen met die psychiater. Er zijn een aantal onderzoeken naar een zeer specifieke groep jongeren met wie rekening moet worden gehouden bij het uitstippelen van het beleid.

Vraag om uitleg van de heer Bert Anciaux aan de minister van Justitie over «de hoge nood aan een wettelijke aanpak van synthetische drugs» (nr. 5-937)

De heer Bert Anciaux (sp.a). – Europol meldt met veel bezorgdheid dat de drugsmarkt wordt overspoeld met nieuwe synthetische drugs. Zo ontdekte men in 2010 eenenveertig nieuwe soorten psychoactieve substanties, een spectaculaire stijging tegenover de vorige jaren. Deze *research chemicals* worden aangeboden via het internet, een duidelijk verschil met de bekende verspreidingssystemen op straathoeken, in cafés en dancings. Dit betekent dat de klant volstrekt legaal een poeder thuis krijgt bezorgd, waarvan helemaal niet bekend is welke effecten het zal sorteren. Het etiket 'legaal' stelt de klant gerust, maar dat is volkomen onterecht. Vooral synthetische cannabis en cathinone maken furore. Ze lijken op XTC, met een sterk oppeppend effect. Maar de gezondheidsrisico's zijn totaal onbekend, hoewel men hartkloppingen en een verminderd kortetermijngeheugen vaststelt.

In de bestrijding van deze nieuwe drugs schieten de wetgevingen, zowel nationaal als Europees, tekort. Dat kan ook moeilijk anders. Vanaf het moment dat men een bepaalde drug illegaal maakt, duiken er kort daarna licht gewijzigde versies op, waardoor men aan de nieuwe wettelijke beperking ontsnapt.

mais comment entend-il et peut-il l'arrêter ? De quels moyens juridiques dispose-t-il pour réagir promptement et garantir ainsi la sécurité des consommateurs souvent aveuglés par la légalité actuelle de ces produits ? Quelle politique l'Union européenne envisage-t-elle ? D'autres pays luttent en effet contre ces phénomènes. Quelle priorité le ministre accorde-t-il à la lutte contre ces drogues, et ce par rapport à la lutte contre d'autres produits peut-être moins dangereux ? Le ministre peut-il nous persuader que notre pays et l'Europe travaillent énergiquement sur ce dossier ? Comment le ministre peut-il justifier sa politique ?

Je crains surtout que nous nous focalisions sur des drogues moins dangereuses et que nous accordions trop peu d'attention à de nouvelles drogues beaucoup plus dangereuses mais encore légales.

M. Stefaan De Clerck, ministre de la Justice. – *Je renvoie en premier lieu à ma réponse du 6 avril dernier à ce sujet.*

Les produits en question n'étant pas encore interdits, la police et la justice ne peuvent pas intervenir légalement.

Je rejoins entièrement ma collègue de la Santé publique selon qui il conviendrait d'interdire ces produits le plus rapidement possible vu les dangers pour la santé publique. C'est pourquoi un projet d'arrêté royal qui ajoute 16 nouvelles substances à l'arrêté royal du 22 janvier 1998 a été élaboré. Ce projet a été soumis au Conseil d'État pour avis.

Comme je l'ai déjà indiqué, nous étudions dans quelle mesure nous pouvons inscrire dans l'arrêté un groupe commun de substances chimiques de base de sorte que les nouvelles compositions chimiques tombent d'emblée sous le coup de la loi pénale, ce qui éviterait au législateur de devoir courir après les faits.

Mais il n'est pas simple de définir un groupe commun de substances chimiques de base. Cela demande beaucoup de temps. Nous examinons en ce moment la possibilité de reprendre une proposition britannique de description générique des cannabinoïdes de synthèse. La Grande-Bretagne a développé depuis 2009 une législation en ce sens. Un groupe de travail composé d'experts dans cette matière – entre autres du Collège des procureurs généraux, de la police fédérale, du service Législation et de l'INCC – examine en ce moment les différentes possibilités de travailler avec ces génériques tant dans les domaines techniques et scientifiques que juridiques et légistiques.

L'Observatoire européen des drogues a déjà analysé la problématique et y a consacré une publication. Il découvre chaque année quelque 25 nouvelles drogues à l'échelon européen. C'est une véritable histoire sans fin. L'Europe coordonne, par le biais de l'Observatoire européen, ce qui se passe dans ce domaine dans les divers pays.

Sous la présidence belge de l'Union européenne, le Conseil des ministres de la Justice et de l'Intérieur a discuté du problème des drogues de synthèses (legal highs ou designer drugs). Les présidences hongroise et ensuite polonaise poursuivront sur cette voie.

La Commission européenne prend d'autres initiatives et étudie la nécessité de placer certains de ces produits sous

Ongetwijfeld is de minister op de hoogte van deze evolutie, maar hoe wil en kan hij deze ontwikkelingen stoppen? Over welke juridische middelen beschikt de minister om hier kort op de bal te spelen en daardoor de veiligheid van de gebruikers, die vaak verblind door de huidige legaliteit deze producten aankopen, te garanderen? Welke beleid overweegt de EU? Ook andere landen vechten immers tegen deze fenomenen. Hoe prioritair staat de bestrijding van deze drugs op de agenda van de minister en dit in relatie tot de bestrijding van andere, misschien minder gevaarlijke producten? Kan de minister ons overtuigen dat ons land en Europa hier doortastend tewerk gaan? Met welke bewijzen kan de minister zijn beleid staven?

Ik vrees vooral dat we zeer sterk focussen op drugs die in feite minder gevaarlijk zijn en dat we te weinig aandacht geven aan nieuwe, veel gevaarlijker, maar nog altijd legale drugs.

De heer Stefaan De Clerck, minister van Justitie. – In de eerste plaats verwijs ik naar het antwoord dat ik op 6 april laatstleden over deze problematiek heb gegeven.

Op heden zijn de producten waarvan sprake nog niet verboden en kunnen politie en justitie niet wettelijk ingrijpen.

Ik ben het met mijn collega van Volksgezondheid helemaal eens dat deze producten inderdaad best zo snel mogelijk verboden worden, gelet op de gevaren voor de volksgezondheid. Daarom werd inmiddels een ontwerp van koninklijk besluit uitgewerkt dat het koninklijk besluit van 22 januari 1998 met 16 nieuwe stoffen uitbreidt. Dit ontwerp is inmiddels voor advies naar de Raad van State verzonden.

Zoals ik eerder aangaf, onderzoeken we in welke mate we daarin een gemeenschappelijke groep van chemische basisstoffen kunnen opnemen opdat nieuwe chemische samenstellingen meteen onder de strafwet zouden vallen en de wetgever niet steeds achter de feiten moet aanhollen.

Een gemeenschappelijke groep van chemische basisstoffen is echter niet eenvoudig te omschrijven. Dat vergt veel tijd. We onderzoeken momenteel de mogelijkheid om een Brits voorstel van een generieke beschrijving van de synthetische cannabinoïden uit hun wetgeving over te nemen. Zij hebben sinds 2009 een wetgeving in die zin ontwikkeld. Een werkgroep met experts in deze materie – onder andere uit het College van Procureurs-Generaal, de Federale Politie, de Dienst Wetgeving en het NICC – onderzoekt momenteel de verschillende mogelijkheden om verder te gaan met die generieken, zowel op technisch-wetenschappelijk als op juridisch-legistiek vlak.

De problematiek werd eerder al bestudeerd door het Europese drugsobservatorium dat er een publicatie aan heeft gewijd. Dat ontdekt ieder jaar op Europees vlak ongeveer 25 nieuwe drugs. Het is echt een *never-ending story*. Europa coördineert via dat Drugsobservatorium wat er in de diverse landen op dat vlak gebeurt.

Onder het voormalige Belgische Europees voorzitterschap werd de problematiek van de *legal highs* en de *designer drugs* in de Raad van de Ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken besproken. Op deze ingeslagen weg wordt verder gewerkt onder het Hongaarse en het navolgende Poolse voorzitterschap.

contrôle européen. Il s'avère que la majorité des États membres de l'Union européenne sont confrontés à la problématique et prévoient eux-mêmes des pénalisations.

Une étude est aussi en cours sur les jeunes et la drogue, spécifiquement sur la consommation de drogues de synthèse. Les résultats de ce baromètre sont attendus en juin. Nous prendrons de nouvelles initiatives sur cette base.

Des initiatives sont donc prises simultanément sur de nombreux fronts afin de lutter contre ces phénomènes.

Je souligne encore que, pour la problématique de la drogue, il existe, par le biais du réseau européen d'information sur les drogues et les toxicomanies (Reitox) de l'Observatoire européen des drogues, composé d'un points focal par État membre, une sorte de système d'alerte précoce en cas d'émergence de nouveaux phénomènes, produits et tendances inquiétants. Grâce à ce système d'alerte, les pays peuvent signaler de nouvelles tendances, réagir dans un délai relativement court et bénéficier des expériences des autres.

Dès que les produits figureront sur la liste des substances stupéfiantes de l'arrêté royal mentionné, les principes de la note politique du gouvernement fédéral relative à la problématique de la drogue de 2001 et la directive ministérielle de 2003 seront appliqués comme pour les autres drogues de synthèse.

Le repérage des laboratoires fabriquant des drogues de synthèse est déjà une priorité des services de recherche et de répression. Dans ce domaine, les services de police ont déjà enregistré des succès.

M. Bert Anciaux (sp.a). – *Il se passe plus de choses que je ne pensais, et je m'en réjouis.*

Je lance un appel pour que l'on passe au système de groupes communs et de descriptions génériques. En son temps, la législation sur le dopage a été modifiée de manière à ce que les listes puissent être adaptées simplement par arrêté ministériel. Une habilitation légale permettant au ministre d'adapter rapidement ces listes serait utile.

L'Europe doit également jouer un rôle important dans la lutte contre les drogues de synthèse. Les jeunes sont confrontés au cannabis de synthèse. Ils estiment qu'il est comparable au cannabis ordinaire, mais il n'en est rien. Les conséquences de la consommation de cannabis de synthèse sont inconnues à ce jour. Les études à ce sujet sont particulièrement rares. Les drogues de synthèse sont fabriquées dans des petits laboratoires très mobiles, souvent connus des services de police qui ne peuvent pas intervenir parce qu'il ne s'y passe rien d'illégal.

J'insiste pour que le groupe de travail agisse rapidement. Il risque d'y avoir de nombreuses victimes si l'on ne s'attaque pas rapidement à ces nouvelles évolutions.

Demande d'explications de M. Bert Anciaux au ministre de la Justice sur «la sécurité au sein des prisons belges» (n° 5-951)

M. Bert Anciaux (sp.a). – *L'hebdomadaire P-magazine a publié un article consacré aux dangers mortels que courent*

De Europese Commissie neemt verdere initiatieven en bestudeert de nood om bepaalde van deze producten onder Europese controle te plaatsen. De meeste lidstaten van de Europese Unie blijken immers met de problematiek begaan en voorzien zelf in strafbaarstellingen.

Er loopt ook een studie inzake jongeren en drugs, specifiek wat het gebruik van *legal highs* betreft. De resultaten van deze barometer worden in juni verwacht. Op basis daarvan zullen we verdere initiatieven nemen.

Er worden dus op vele fronten tegelijk initiatieven genomen om deze fenomenen te bestrijden.

Ik wens er nog de aandacht op te vestigen dat voor de drugsproblematiek, via het Reitoxnetwerk van het Europese Drugsobservatorium, bestaande uit nationale *focal points* in iedere lidstaat, een soort vroegtijdig alarmsysteem bestaat voor nieuw opduikende en zorgwekkende trends, fenomenen en producten. Met dit nieuwe waarschuwingssysteem kunnen de landen nieuwe tendensen signaleren en kunnen ze relatief kort op de bal spelen en van elkaars ervaringen leren.

Zodra in het vermelde koninklijk besluit de producten op de lijst van verdovende middelen staan, worden de principes van de federale beleidsnota drugs uit 2001 en de ministeriële richtlijn van 2003 toegepast zoals dat gebeurt voor de andere synthetische drugs.

De opsporing van de labs waar synthetische drugs worden gemaakt, is nu al een prioriteit voor de opsporings- en vervolgingsdiensten. Op dat vlak hebben de politiediensten al succes geboekt.

De heer Bert Anciaux (sp.a). – Er gebeurt meer dan ik dacht. Daar ben ik tevreden over.

Ik doe een oproep om over te schakelen naar het systeem van gemeenschappelijke groepen en generieke beschrijvingen. Destijds werd de dopingwetgeving zo aangepast dat de lijsten eenvoudigweg bij ministerieel besluit konden worden aangepast. Een wettelijke machtiging om als minister die lijsten snel aan te passen zou nuttig zijn.

Ook Europa moet een belangrijke rol spelen in de strijd tegen synthetische drugs. Jongeren worden met synthetische cannabis geconfronteerd. Ze gaan ervan uit dat die vergelijkbaar is met gewone cannabis, maar dat is helemaal niet zo. De gevolgen van het gebruik van synthetische cannabis zijn vandaag nog niet bekend. Er is bijzonder weinig onderzoek over. Synthetische drugs worden in kleine, zeer mobiele laboratoria gemaakt, die vaak bij de politiediensten bekend zijn, maar niet kunnen worden aangepakt omdat er niets illegaals gebeurt.

Ik dring erop aan dat de werkgroep snel optreedt. Er dreigen veel dodelijke slachtoffers te vallen als we de nieuwe ontwikkelingen niet snel aanpakken.

Vraag om uitleg van de heer Bert Anciaux aan de minister van Justitie over «de veiligheid van de Belgische gevangenen» (nr. 5-951)

De heer Bert Anciaux (sp.a). – Het weekblad *P-magazine* publiceerde een artikel onder de titel 'Wat het Ministerie van

les détenus dans nos prisons. Les faits qui y sont énumérés sont hallucinants.

Le Sénat a souvent traité de la situation carcérale, résultat de la responsabilité collective des gouvernements successifs, mais le ministre actuel a également sa part de responsabilité. Le ministre répond chaque fois qu'un plan d'action est en cours et que l'on investit beaucoup dans les nouvelles prisons. Je suis persuadé que telle est bien sa volonté, mais la situation actuelle s'avère beaucoup plus grave que nous ne le pensions.

Je ne prétends pas que tous les faits cités dans cet article sont exacts, mais même si seule la moitié l'est, la situation de certaines prisons est poignante.

Je peux énumérer toutes les situations inacceptables et dangereuses, par exemple les nombreuses évasions dont certaines sont risibles.

Certaines prisons devraient être fermées, dans l'intérêt de la sécurité la plus élémentaire des détenus et du personnel. Si jamais un incendie se déclarait, les conséquences pourraient être désastreuses, surtout en raison du manque d'équipements de sécurité. De plus, les détecteurs systématiquement en panne mettent, jour après jour, les personnes concernées en danger.

L'article dénonce une insécurité aiguë et inacceptable, mais aussi des décisions stupides et incompréhensibles. À la suite de récentes évasions par hélicoptère qui ont fait grand bruit, un seul filet aurait été placé, de surcroît à un endroit où il est de toute façon impossible d'atterrir. Cet exemple illustre les carences du système.

Que pense le ministre du rapport de ses services dont il ressort que les prisons ne répondent aucunement aux exigences minimales de sécurité ? Comme se défendra-t-il si un incendie devait, un jour, se déclarer ? Est-il conscient de sa responsabilité ? Est-il au courant de toutes ces carences ? Comment compte-t-il agir à présent qu'ont été clairement établis de graves dysfonctionnements en termes d'équipements de sécurité ? Je pense aux caméras en panne ou manquantes, à l'absence de détection incendie et de surveillance du périmètre, aux cellules inutilisables à Tongres... Ajoutons-y une surpopulation de l'ordre de 50% à Forest et des risques d'effondrement à Lantin. L'article termine cette impitoyable énumération par une note ironique concernant la prison de Verviers, confrontée à des fuites d'eau et à des chutes de blocs de béton, mais où les télévisions et les frigos ont été remplacés !

Bref, cette situation n'exige-t-elle pas un véritable plan d'urgence gouvernemental permettant une intervention rapide et en profondeur ?

M. Stefaan De Clerck, ministre de la Justice. – *Ce matin, en commission de la Justice, nous avons débattu en détail du masterplan, des nombreux investissements et de la visite effectuée par les commissaires. Il a également été décidé qu'un débat approfondi concernant l'exécution des peines et la politique carcérale serait mené avant les vacances.*

Vous vous référez à un magazine scientifique, monsieur Anciaux...

Justitie verzwijgt: gevangenen stuk voor stuk levensgevaarlijk'. De opsomming van feiten is hallucinant.

De situatie van de gevangenen is al herhaaldelijk aan bod gekomen in de Senaat. Die situatie is een collectieve verantwoordelijkheid van opeenvolgende regeringen, maar dat neemt niet weg dat de huidige minister ook verantwoordelijkheid draagt. De minister antwoordt telkens dat er een actieplan is en dat er zwaar wordt geïnvesteerd in nieuwe gevangenen. Ik ben ervan overtuigd dat de minister in gevangenen wil investeren, maar de situatie vandaag is blijkbaar veel ernstiger dan wij dachten. Ik beweer niet dat alle feiten in dat artikel juist zijn, maar zelfs als maar de helft ervan waar is, dan is de situatie in sommige gevangenen schrijnend. Ik kan een opsomming geven van alle onaanvaardbare en aartsgevaarlijke situaties in de gevangenen, zoals de vele en soms ronduit lachwekkende ontsnappingen. Sommige gevangenen zouden voor de elementaire veiligheid van gevangenen en personeel moeten worden gesloten. Mocht er ooit brand uitbreken, dan kunnen de gevolgen, vooral door ontbrekende veiligheidsvoorzieningen, desastreuus zijn. Ook de systematisch falende detectoren veroorzaken nu, elke dag opnieuw, veel risico's voor alle betrokkenen.

Niet alleen de acute en onaanvaardbare onveiligheid, ook ronduit domme en onbegrijpelijke ingrepen worden aangehaald. Zo blijkt, na alle heisa rond helikopterontsnappingen, dat er momenteel maar één net werd geplaatst, jammer genoeg over een binnenplaats waarop een helikopter onmogelijk kan landen. Dit illustreert meteen ook het onvermogen van het gehele systeem.

Hoe evalueert de minister het rapport van zijn diensten waaruit blijkt dat de gevangenen helemaal niet voldoen aan de minimale veiligheidseisen? Hoe zal hij zich verdedigen als er ooit brand uitbreekt? Is hij zich bewust van zijn aansprakelijkheid? Is hij op de hoogte van al deze situaties? Hoe zal hij optreden nu glashelder werd vastgesteld dat zowat in alle gevangenen cruciale veiligheidsvoorzieningen falen: kapotte of ontbrekende camera's, geen branddetectie en perimetertoezicht, afgekeurde cellen in Tongeren, dit allemaal gecombineerd met een overbezetting tot 50% in Vorst, instortingsgevaar wegens betonfraude in Lantin. Het artikel besluit de genadeloze opsomming met een ironische sneer over Verviers, waar het water binnensijpelt, stukken gruisbeton naar beneden vallen, maar de tv's en koelkasten werden vernieuwd.

Kortom, vraagt deze toestand niet om een urgentieplan sui generis van de hele regering dat een snelle, maar grondige ingreep mogelijk maakt?

De heer Stefaan De Clerck, minister van Justitie. – Vanochtend hebben we in de commissie voor de Justitie uitvoerig gesproken over het masterplan, de vele investeringen en over het bezoek dat de commissie heeft gebracht aan de gevangenen. Er is ook afgesproken dat nog vóór de vakantie over het geheel van de strafuitvoering en het gevangenisbeleid een uitvoerig debat zal worden gehouden.

U verwijst naar het wetenschappelijke *P-magazine*, mijnheer Anciaux.

M. Bert Anciaux (sp.a). – *Je n'ai pas dit cela, monsieur le ministre. Vous ne pouvez pas banaliser ce problème.*

M. Stefaan De Clerck, ministre de la Justice. – *Permettez-moi de le faire un peu. Cette problématique me préoccupe énormément ; je connais toutes ces prisons car je m'y rends souvent. À vrai dire, le P-magazine a tenté de dénoncer quelque chose à partir d'un article de deux pages illustré par des tableaux, sans grand sens de la nuance, sans vérifier quoi que ce soit et sans donner la possibilité de répliquer. Ce n'est pas du journalisme de très haut niveau !*

M. Bert Anciaux (sp.a). – *Cet article a quand même été rédigé à partir d'un rapport.*

M. Stefaan De Clerck, ministre de la Justice. – *Et bien, ce rapport ne compte que deux pages. Je vous le ferai parvenir. Il énumère les prisons et indique dans un tableau, par une mention en vert ou en rouge, si celles-ci sont en ordre en matière de sécurisation par caméras, d'installation de filets et de sécurité incendie. Sans la moindre explication !*

M. Bert Anciaux (sp.a). – *Mais ce rapport provient quand même de vos services.*

M. Stefaan De Clerck, ministre de la Justice. – *C'est exact, mais je tiens à en relativiser l'importance. Pour paraphraser Magritte, ceci n'est pas un rapport !*

Il faut donc relativiser les fondements du rapport.

Il n'empêche que la problématique des prisons nous préoccupe en permanence. C'est en visitant la prison de Verviers que j'ai vu la pire situation : une brèche dans le mur, par laquelle un détenu s'était échappé.

Nous nous efforçons de traiter ces problèmes. Voici quelques années encore, aucun plan d'évacuation n'était établi en concertation avec les services locaux d'incendie. Cette lacune a été comblée, mais ce système n'est pas si simple à appliquer dans une prison du XIXe siècle. Entrer dans les prisons avec des appareils d'extinction n'est pas évident non plus.

Nous ne nions pas les problèmes. Nous ne nions pas non plus le fait que certaines prisons ne sont pas encore équipées de filets, mais nombreuses sont celles qui en ont été pourvues.

Il ne s'agit donc pas d'un rapport scientifique, mais d'un tableau Excel donnant un aperçu des travaux de sécurisation en cours dans les prisons existantes. C'est un document de travail interne qui est constamment adapté et n'est pas publié pour des raisons de sécurité, mais je vous le communiquerai.

Je vous dirai également où en est le nouveau masterplan et vous donnerai une vue d'ensemble des rénovations et extensions prévues ainsi que des nouvelles prisons. Plus vite celles-ci ouvriront leurs portes, plus vite nous pourrons fermer les anciennes.

Comme je l'ai déjà dit, on n'a jamais investi autant que maintenant dans l'infrastructure carcérale. J'espère que, la semaine prochaine, le Conseil des ministres approuvera les contrats relatifs à Termonde, Beveren, Marche-en-Famenne et Leuze-en-Hainaut.

L'article comporte également des contrevérités. Entre-temps, certains travaux ont en effet été entrepris voire terminés. Quelques-uns de ces travaux de sécurisation s'inscrivent dans le cadre d'importants dossiers basse tension qui englobent la

De heer Bert Anciaux (sp.a). – Dat heb ik niet gezegd, mijnheer de minister. U mag die problemen niet banaliseren.

De heer Stefaan De Clerck, minister van Justitie. – Ik banaliseer het wel een beetje. Ik ben zeer veel bezig met die problematiek; ik ken al die gevangenis, want ik ga er veel naartoe. *P-magazine* heeft eigenlijk op een enigszins lichtzinnige manier aan de hand van twee blaadjes met tabellen geprobeerd iets aan de kaak te stellen, zonder veel zin voor nuance, zonder iets te toetsen en zonder mogelijkheid tot repliek. Ik vind dat geen journalistiek van het hoogste niveau.

De heer Bert Anciaux (sp.a). – Dat artikel is toch geschreven op basis van een rapport.

De heer Stefaan De Clerck, minister van Justitie. – Wel, dat rapport telt maar twee bladzijden. Ik zal het u bezorgen. Het somt de gevangenis op en geeft in een tabel, met groen of rood, aan of camerabeveiliging, netten en brandveiligheid er al dan niet in orde zijn. Zonder enige uitleg!

De heer Bert Anciaux (sp.a). – Maar het was wel een rapport van uw diensten.

De heer Stefaan De Clerck, minister van Justitie. – Dat is juist, maar ik wil het belang ervan nuanceren. Het is een rapport waarvan men kan zeggen: *ceci n'est pas un rapport.*

Ik wil dus enigszins de basis relativiseren waarop het artikel steunt.

Dat wil niet zeggen dat we niet dagelijks bezig zijn met deze problematiek in alle gevangenis. Het sterkste staaltje zag ik tijdens een bezoek aan de gevangenis van Verviers: daar zat gewoon een gat in de muur, waardoor ooit een gevangene was ontsnapt.

We proberen de problemen aan te pakken. Tot enkele jaren geleden werden er geen evacuatieplannen uitgewerkt met de plaatselijke brandweer. Nu gebeurt dat wel, maar in gevangenis die uit de negentiende eeuw dateren, is dat niet zo gemakkelijk. Het is ook niet eenvoudig om er met blustoestellen binnen te raken.

We ontkennen de problemen niet. We ontkennen ook niet dat er nog gevangenis zijn zonder netten, maar in vele gevangenis hangen die er wel al.

Het gaat dus niet om een wetenschappelijk rapport, maar om een Exceltabel waarin een overzicht wordt gegeven van de lopende veiligheidswerkzaamheden in alle gevangenis. Het is een intern werkdocument dat voortdurend wordt aangepast en om veiligheidsredenen niet openbaar wordt gemaakt. Maar ik zal het u bezorgen.

Ik zal u ook de stand van zaken bezorgen van het nieuwe masterplan met het overzicht van de geplande renovaties, uitbreidingen en nieuwe gevangenis. Zodra de nieuwe gevangenis er zijn, kunnen we een aantal verouderde sluiten.

Er is dus, zoals ik al zei, nog nooit zoveel geïnvesteerd in gevangenisinfrastructuur als nu. Ik hoop dat de Ministerraad volgende week zal instemmen met de toekenning van de vier contracten voor Dendermonde, Beveren, Marche-en-Famenne en Leuze-en-Hainaut.

In het artikel staan ook pertinente onwaarheden. Zo zijn een

sécurité électrique dans son ensemble. Tel est le cas à Bruges, Louvain, Anvers, Malines et Lantin. Les délais d'exécution sont longs, notamment parce qu'il n'est pas aisé d'exécuter des travaux dans une prison occupée.

À Louvain-Central, les caméras promises ont bien été installées à la suite de l'incident d'octobre 2009. Tout est en ordre dans un certain nombre d'établissements, mais les installations doivent être élargies en raison des nouveaux besoins.

À Verviers, des problèmes sont survenus au cours de l'hiver dernier. Ce bâtiment pose effectivement problème. La Régie des bâtiments a formulé une proposition pour une solution non seulement temporaire, mais aussi définitive. Nous ne restons donc pas les bras croisés.

Ces travaux devraient être terminés pour l'hiver prochain. L'achat de télévisions et de frigos par le département de la Justice est indépendant des travaux exécutés par la Régie, mais est lié à une volonté politique d'améliorer la vie quotidienne des détenus.

À Bruges, plusieurs promenades sont été sécurisées au moyen de filets anti-hélicoptères. Douze espaces de promenade – de petite et de moyenne taille – ont été sécurisés. Les travaux relatifs à un grand espace ouvert seront terminés en juin. Le deuxième espace de grande taille devrait être sécurisé pour la fin de cette année.

Tous ces travaux en cours d'exécution sont effectivement assez longs. Ces décisions, qui s'ajoutent au masterplan, démontrent bien la volonté du gouvernement de prendre ses responsabilités. Nous nous dirigeons vers un traitement plus adéquat et plus humain des détenus. Nous n'avons jamais investi autant que ces dernières années. Ce « rapport » est trop succinct pour que l'on puisse en tirer des conclusions sur l'ensemble de la politique. Le gouvernement n'a certainement rien à se reprocher.

M. Bert Anciaux (sp.a). – *Je sais que vous faites votre possible, monsieur le ministre. Les journalistes doivent cependant faire leur travail, même avec un mauvais rapport entre les mains. Mais il est exact qu'ils présentent souvent les choses de façon plus spectaculaire.*

Il reste cependant encore beaucoup de travail. Peut-être faudrait-il, sous le prochain gouvernement, séparer la compétence relative aux prisons de celle de la Justice.

M. Stefaan De Clerck, ministre de la Justice. – *Comme je l'ai déjà dit précédemment, le ministre de la Justice est de plus en plus un ministre des prisons.*

Demande d'explications de M. Bert Anciaux au ministre de la Justice sur «le futur d'un Exécutif des Musulmans efficace» (n° 5-1008)

M. Bert Anciaux (sp.a). – *J'ai déjà interrogé à plusieurs reprises le ministre au sujet de ses projets et mesures*

aantal werkzaamheden inmiddels in uitvoering of reeds voltooid. Een aantal van die beveiligingswerkzaamheden maken deel uit van grote zwakstroomdossiers die de gehele elektrische beveiliging omvatten. Dit is zo in Brugge, Leuven, Antwerpen, Mechelen en Lantin. Deze omvangrijke dossiers hebben lange uitvoeringstermijnen, ook omdat het niet zo eenvoudig is werkzaamheden uit te voeren in werkende gevangenissen.

In Leuven-Centraal werden na het incident in oktober 2009 de beloofde camera's wel degelijk geplaatst. In een aantal inrichtingen is alles wel in orde, maar dienen de installaties wegens nieuwe noden te worden uitgebreid.

In Verviers zijn de afgelopen winter problemen gerezen. Dat is inderdaad een probleemgebouw. De Regie der gebouwen heeft een voorstel geformuleerd voor een tijdelijke, maar ook voor een definitieve oplossing. Aan de slechte toestand van de gebouwen in Verviers wordt dus wel degelijk iets gedaan.

Deze werkzaamheden zouden voor de volgende winter afgerond worden. De aankoop van tv's en koelkasten door Justitie staat los van de werkzaamheden die door de Regie worden uitgevoerd, maar heeft te maken met een beleid dat het dagelijkse leven van de aanwezige gedetineerden moet vergemakkelijken.

In Brugge zijn er wel degelijke meerdere wandelingen beveiligd met antihelikopternetten. Twaalf kleine individuele en middelgrote wandelingen zijn beveiligd. Voor een grote wandeling zullen de werken in juni beëindigd zijn. De tweede grote wandeling zou tegen het einde van dit jaar beveiligd moeten zijn.

Al deze aan de gang zijnde werken nemen uiteraard veel tijd in beslag. Samen met het masterplan toont dit aan dat de regering haar verantwoordelijkheid wel degelijk wil opnemen. We gaan voor een betere en humanere behandeling van gedetineerden. We investeren de jongste jaar meer dan ooit tevoren. We kunnen zonder blozen zeggen dat dit 'rapport' te beknopt is om op basis ervan het hele beleid onderuit te halen. Er valt de regering en zeker Justitie niets te verwijten.

De heer Bert Anciaux (sp.a). – Ik weet dat u uw best doet, mijnheer de minister. Journalisten moeten echter hun werk doen, ook al blijkt dat ze een slecht verslag in handen hebben. Het is ook juist dat ze de zaken vaak wat spectaculairder voorstellen.

Ik denk echter dat er nog bijzonder veel werk is. Misschien zou in de volgende regering de bevoegdheid voor gevangenissen moeten worden afgesplitst van de bevoegdheid van Justitie.

De heer Stefaan De Clerck, minister van Justitie. – Ik heb eerder al gezegd dat de minister van Justitie steeds meer een minister van gevangenissen is.

Vraag om uitleg van de heer Bert Anciaux aan de minister van Justitie over «de toekomst van een slagkrachtige Moslimexecutieve» (nr. 5-1008)

De heer Bert Anciaux (sp.a). – Ik ondervroeg de minister al verschillende keren over zijn plannen en concrete maatregelen

concrètes concernant l'Exécutif des musulmans. Début avril, j'ai confronté le ministre à sa décision de diminuer les subsides de cet exécutif de 450 000 à 250 000 euros. Il y a quelques années, ces subsides s'élevaient encore à 800 000 euros.

Le ministre avait justifié sa décision en se référant au manque d'unanimité des musulmans concernés. Il attendait une proposition de structure claire, faisant l'objet du consensus de tous les intéressés. Il avait également critiqué le manque de volonté de dialogue et avait rassuré tout le monde en disant que 250 000 euros suffiraient largement pour les affaires courantes et les engagements contractés.

J'avais attiré l'attention du ministre sur l'ambiguïté de sa décision. Je l'avais mis en garde contre un effet inverse, à savoir que les intéressés souhaitant collaborer de manière constructive finirait par éprouver de la déception, un manque de confiance et un sentiment d'impuissance. J'avais averti le ministre que son approche, perçue par de nombreux intéressés comme intimidante et même humiliante, menacerait un avenir prometteur au lieu de le favoriser.

Le ministre avait répondu avec bienveillance, en soulignant ses bonnes intentions, mais ses décisions n'ont pas été adaptées. Il semblait ne pas vouloir comprendre mon analyse, mes avertissements et mon espoir d'une approche vraiment constructive.

À mon vif regret, les informations qui me parviennent confirment les effets négatifs redoutés des décisions ministérielles. Il est affligeant de devoir constater que l'Exécutif des musulmans se trouve dans une impasse et que l'espoir d'un renouveau a disparu pour faire place au découragement.

Le ministre sait que les dirigeants actuels sont accablés par un lourd héritage du passé. Des intéressés motivés et de bonne volonté me font des récits similaires. Ils dénoncent une gestion incompétente et une accumulation de mesures, communications et propositions douteuses et destructives.

Le ministre met tous les intéressés dans le même panier et leur colle l'image stéréotypée d'un panier de crabes. Il ne reconnaît ni la bonne volonté ni le consensus de la majorité. Je rappelle au ministre que sur les seize membres de l'actuel exécutif, onze avaient marqué leur accord sur une proposition. Cela représente une majorité proche de 70%. La proposition divergente, soutenue par 30%, n'était souhaitée ni par l'exécutif ni par le ministre.

À présent, le ministre semble de plus en plus se mêler du contenu. Il lance même toutes sortes de propositions et, simultanément, il propose un médiateur, dont le travail ne peut porter sur le contenu. Ainsi, le ministre a proposé de nommer quatre des seize membres actuels, à savoir le président et les trois vice-présidents, pour former un Exécutif des musulmans chargé des affaires courantes jusqu'au 31 décembre 2011. Plusieurs membres estiment cette proposition peu enthousiasmante étant donné que c'est l'Assemblée générale des musulmans de Belgique qui nomme l'Exécutif des musulmans.

En outre, j'illustrerai encore brièvement la pertinence de ce dossier. Le groupe de Belges se déclarant eux-mêmes musulmans ne cesse de croître. Actuellement, ces personnes

met betrekking tot de Moslimexecutieve. Via een actuele vraag van begin april confronteerde ik de minister met zijn beslissing om de subsidie voor de Moslimexecutieve te verminderen van 450 000 naar 250 000 euro. Voor alle duidelijkheid, deze subsidie bedroeg enkele jaren geleden nog 800 000 euro.

De minister verdedigde zijn beslissing door te verwijzen naar een gebrek aan eensegheid bij de betrokken moslims. Hij verwachtte een duidelijk voorstel tot structuur, gedragen door een consensus bij alle betrokkenen. Hij hekelde ook het gebrek aan dialoogbereidheid en stelde iedereen gerust, want een subsidie van 250 000 euro zou ruimschoots volstaan voor de lopende zaken en verbintenissen die werden aangegaan.

Ik maakte de minister attent op de dubbelzinnigheid van zijn beslissing. Ik waarschuwde voor een averechts effect, waarbij de betrokkenen die constructief wilden meewerken, zouden afglijden naar teleurstelling, een gebrek aan vertrouwen en machteloosheid. Ik heb de minister gewaarschuwd dat zijn aanpak, die door vele betrokkenen als betuttelend en zelfs vernederend werd gepercipieerd, een hoopvolle toekomst veeleer zou bedreigen dan bevorderen.

De minister antwoordde met veel goodwill en onderstreepte zijn beste bedoelingen, maar paste zijn beslissingen niet aan. Het leek wel of de minister mijn analyse, mijn waarschuwingen en mijn hoop op een echte opbouwende aanpak niet wilde begrijpen.

Tot mijn grote spijt bereiken mij nu berichten die de gevreesde negatieve gevolgen van de ministeriële beslissingen bevestigen. Het is pijnlijk te moeten vaststellen dat de Moslimexecutieve volledig in een impasse is verzeild, dat de hoop op een renaissance is verdwenen en plaats heeft gemaakt voor moedeloosheid.

De minister weet dat de huidige bestuurders een zware erfenis uit het verleden torsen. Bevlogen en goedmenende betrokkenen vertellen me soortgelijke verhalen. Ze wijzen met een zwaar beschuldigende vinger naar een fout en incompetent beleid en een opeenstapeling van dubieuze en destructieve maatregelen, communicatie en voorstellen.

Zo scheert de minister alle betrokkenen over één kam. Hij dringt hen in een stereotiep beeld van een wriemelende krabbenmand. Hij herkent geen opvallende goodwill en meerderheidsconsensus. Ik herinner de minister eraan dat elf van de zestien leden van de huidige Executieve akkoord gingen met één voorstel. Dat is een meerderheid van bijna 70%. Het afwijkende voorstel, dat door 30% werd gesteund, werd door de Executieve noch door de minister gevraagd.

Nu blijkt ook dat de minister zich steeds meer inhoudelijk bemoeit. Hij lanceert zelf allerlei voorstellen en tegelijkertijd stelt hij een bemiddelaar voor, die niet inhoudelijk mag werken. Zo stelde de minister voor om vier van de huidige zestien leden, namelijk de voorzitter en de drie ondervoorzitters, te benoemen in een Moslimexecutieve van lopende zaken tot 31 december 2011. Verschillende leden vinden dat voorstel niet echt inspirerend, terwijl het toch de Algemene Vergadering van de Moslims van België is die de Moslimexecutieve benoemt.

Ten overvloed illustreer ik nog even beknopt de relevantie van dit dossier. Een steeds grotere groep Belgen verklaart

représentent 6% de la population, avec une présence de 25% à Bruxelles et de 4% tant en Flandre qu'en Wallonie. Il va sans dire que ce groupe religieux, aussi hétérogène soit-il, est de plus en plus souvent confronté à des affronts délibérés ou à peine dissimulés et a une réputation humiliante pour ses membres, réduits à l'état de caricature, injustement assimilés au terrorisme et considérés comme opposés à la modernité, etc.

Jamais auparavant notre société n'a eu autant besoin d'une bonne relation ouverte et active entre les pouvoirs publics et la communauté musulmane. Plus que jamais un grand nombre de Belges musulmans sont prêts à participer de manière constructive à notre société, à l'enrichir et à la soutenir.

Le ministre accepte-t-il le constat que la situation de l'Exécutif des musulmans donne aujourd'hui avant tout l'impression d'un découragement, d'une impasse, d'un manque de confiance en un avenir plein d'espoir ? Le ministre a-t-il le courage de se poser des questions critiques à ce sujet et de reconnaître que son approche a produit des effets inverses ? Le ministre admet-il que ses mesures, telles que la diminution inacceptable du budget, le refus d'accepter une proposition claire de la majorité et ses récentes propositions confuses contribuent fortement à l'impasse grandissante ?

Le ministre est-il conscient que lui-même et ses collaborateurs ne sont que peu ou pas accessibles pour les intéressés qui se heurtent à un mur de mauvaise volonté ? Le ministre est-il conscient que son approche a toutes les apparences d'une politique d'intimidation inefficace et qu'il est donc perçu comme étant prisonnier de stéréotypes ? Réalise-t-il que cela a pour résultat d'inspirer aux intéressés au sein de l'Exécutif des musulmans une méfiance pessimiste à l'égard du ministre et du gouvernement plutôt qu'une confiance optimiste ?

Pour quelle raison le ministre, qui a toujours eu une attitude enthousiaste et constructive, s'est-il fourré dans ce pétrin qu'il a lui-même créé ? Le ministre n'estime-t-il pas qu'il est grand temps de se remettre en question et de demander des explications à ses collaborateurs ? N'est-il pas temps d'opter pour une approche complètement nouvelle où les propositions de la majorité de l'Exécutif des musulmans seraient appréciées à leur juste valeur au lieu d'être niées et noyées sous l'exigence inacceptable d'un consensus général ?

Je suis particulièrement préoccupé par ce dossier. Je ne comprends vraiment pas ce qui empêche le ministre de développer une politique énergique et positive, en concertation avec la majorité des membres de l'Exécutif des musulmans.

M. Bart Laeremans (VB). – *L'image idéalisée qui est donnée ici de l'islam dans notre société me dérange quelque peu. Je peux parfaitement admettre qu'une grande partie de la population islamique a sincèrement la foi et y recherche la vérité mais je ne perçois que peu de signes d'un islam moderne, européen. Je ne peux vraiment pas y croire.*

M. Anciaux dit que *l'islam est accusé d'être antimoderne mais je ne puis que constater que l'islam se montre souvent plus antimoderne chez nous que dans les pays musulmans. On insiste davantage ici sur le port du tchador par les femmes*

zichzelf moslim. Ze vertegenwoordigen momenteel 6% van de bevolking, met een aanwezigheid van 25% in Brussel en 4% in zowel Vlaanderen als Wallonië. Het hoeft weinig betoog dat die geloofsgroep, hoe heterogeen ook, steeds vaker wordt geconfronteerd met openlijke of amper verborgen vernederingen, een beeldvorming die hen vernedert, herleidt tot karikaturen en helemaal ten onrechte linkt aan terrorisme, antimoderniteit enzovoort.

Nooit eerder had onze samenleving meer nood aan een goede, open en werkzame relatie tussen onze overheid en de moslimgemeenschap. Meer dan ooit tevoren staan zoveel Belgische moslims constructief klaar om onze samenleving mee op te bouwen, te verrijken, te steunen.

Aanvaardt de minister de vaststelling dat de situatie van de Moslimexecutieve vandaag vooral een beeld geeft van moedeloosheid, van een impasse en van een gebrek aan geloof in een hoopvolle toekomst. Durft de minister zichzelf hierover kritische vragen te stellen en te erkennen dat zijn aanpak averechte effecten sorteert? Geeft de minister toe dat zijn maatregelen, zoals een onaanvaardbare fnuiking van het budget, het niet aanvaarden van een duidelijk meerderheidsvoorstel en zijn recente onduidelijke verwarrende voorstellen, sterk bijdragen aan die groeiende impasse?

Weet de minister dat hij en zijn medewerkers amper of niet toegankelijk zijn voor de betrokkenen, die botsen op een muur van onwil? Beseft de minister dat zijn aanpak alle kenmerken vertoont van een betuttelend en inefficiënt beleid en daardoor wordt gepercipieerd als zijnde gevangen in stereotypen? Beseft hij dat daardoor het beeld van hem en van de regering door een meerderheid van de betrokkenen in de Moslimexecutieve is veranderd van een optimistisch vertrouwen naar een pessimistisch wantrouwen?

Hoe komt het dat de minister, die zich altijd zo bevlogen en constructief heeft opgesteld, zich zo vastgereden heeft in een moeras dat hij zelf heeft gecreëerd? Vindt de minister het niet de hoogste tijd om zichzelf in twijfel te trekken en zijn medewerkers hierop streng aan te spreken? Is het niet hoog tijd voor een volledig nieuwe aanpak waarbij de meerderheidsvoorstellen van de Moslimexecutieve zelf naar waarde worden geschat, in plaats van ze te negeren en te verzuipen in een onaanvaardbare eis tot algemene consensus?

Ik maak me over dit dossier bijzonder veel zorgen. Ik begrijp echt niet waarom de minister geen krachtadig en positief beleid kan uitwerken, in samenspraak met de meerderheid van de leden van Moslimexecutieve.

De heer Bart Laeremans (VB). – Het idealiserende beeld van de islam in onze samenleving dat hier werd opgeroepen, stoort me toch wel. Ik wil best geloven dat een groot deel van de islambevolking oprecht gelooft en er naar waarheid in investeert, maar ik zie weinig tekenen die wijzen op een moderne, Europese islam. Ik kan er niet echt in geloven.

De heer Anciaux zegt dat de islam wordt beschuldigd van antimoderniteit, maar ik kan slechts vaststellen dat de islam zich hier vaak antimoderner opstelt dan in moslimlanden. Bij moslimvrouwen hier wordt harder aangedrongen op het

musulmanes qu'à Istamboul ou à Marrakech, par exemple. Les adeptes de l'islam se rendent coupables d'humiliation à l'égard de femmes qui refusent ou de personnes ayant d'autres convictions religieuses. Ils ont même une attitude très hautaine à l'égard de ces dernières.

Je ressens cette religion comme étant d'inspiration totalitaire. On peut y adhérer, on peut inciter les autres à devenir musulman mais il est impossible de quitter cette religion. Certains estiment que ceux qui quittent l'islam doivent être exécutés. À mes yeux, c'est fondamental car contraire aux droits de l'homme.

Si l'on veut tendre vers un islam moderne, il faut reconnaître aux croyants non seulement la liberté d'adhésion à cette religion mais aussi celle de la quitter. Celui qui plaide en ce sens sera toutefois accusé de tous les péchés d'Israël. Il reste un long chemin à parcourir. J'ignore si ce sera jamais réalisable avec cette religion d'inspiration particulièrement totalitaire.

M. Stefaan De Clerck, ministre de la Justice. – *Mon cabinet et l'administration continuent à entretenir des contacts avec l'Exécutif des musulmans. Le traitement des dossiers des imams et des communautés islamiques locales est en cours.*

Les mandats des membres de l'Exécutif des musulmans ont expiré le 31 mars parce qu'il n'y avait pas de consensus au sujet de leur renouvellement.

Le 18 mai, une rencontre s'est déroulée à mon cabinet entre le SPF Justice et le président et les trois vice-présidents de l'exécutif, accompagnés de la secrétaire générale.

Les parties semblent vouloir arriver à un accord au sujet du renouvellement des mandats.

Un plan sera élaboré au sujet des dossiers à traiter dans le cadre des affaires courantes.

Un montant de 450 000 euros est inscrit au budget 2011. Mes services préparent actuellement un projet d'arrêté royal afin d'octroyer à l'exécutif un montant limité destiné à assurer sa continuité sur le plan administratif.

Les moyens dont je dispose à l'égard des organisations sont limités. Je dois tenir compte de l'indépendance de la religion par rapport à l'État. Nous devons tout mettre en œuvre afin d'aboutir à long terme à une solution et de trouver des interlocuteurs au sein de la communauté musulmane.

Actuellement, deux propositions ont été introduites. L'une, la proposition de la majorité, se base sur les mosquées et comporte diverses clés complémentaires. L'autre, la proposition de la minorité, se base sur les élections telles que je les ai instaurées dans les années '90. On a constaté que ce système d'élections n'était pas idéal.

Le système de représentation émanant des mosquées n'est pas évident lui non plus parce qu'il comporte diverses clés et que de nombreuses personnes s'interrogent au sujet de la représentativité et de la représentation des minorités. Je dois également veiller à ce que les minorités soient représentées et que les différentes communautés et langues soient prises en compte de manière équilibrée. Tous ces aspects doivent être examinés. En fait, aucune des deux propositions n'est suffisamment approfondie pour garantir l'installation immédiate d'un nouvel exécutif. J'ai pris toutes les initiatives

dragen van de chador dan bijvoorbeeld in Istanbul of Marrakesh. Aanhangers van de islam maken zich zelf schuldig aan het vernederen van vrouwen die dat weigeren of van mensen met een andere geloofsovertuiging. Tegenover deze laatsten stellen zij zich ook zeer hautain op.

Ik ervaar die godsdienst als een totalitair geïnspireerde godsdienst. Men mag intreden, hoe meer hoe liever zelfs, men mag anderen aansporen om moslim te worden, maar uittreden kan niet en wie uittreedt moet volgens sommigen zelfs ter dood worden gebracht. Dat is voor mij zeer fundamenteel want het druist in tegen de mensenrechten.

Wil men een moderne islam nastreven, zal men de gelovigen toch de vrijheid moeten geven om niet alleen in te treden, maar ook om uit te treden. Wie hier echter voor pleit, wordt met alle zonden van Israël beladen. Met andere woorden, er is nog een lange weg te gaan. Ik weet zelfs niet of dit ooit zal kunnen worden gerealiseerd met deze bijzonder totalitair geïnspireerde godsdienst.

De heer Stefaan De Clerck, minister van Justitie. – Mijn kabinet en de administratie blijven contacten onderhouden met de Executieve.

De behandeling van de dossiers van de imams en van de lokale islamitische gemeenschappen verloopt actueel.

De mandaten van de leden van de Moslimexecutieve zijn op 31 maart beëindigd omdat er geen consensus bestond aangaande de hernieuwing ervan.

Op 18 mei vond in mijn kabinet een ontmoeting plaats tussen de FOD Justitie, enerzijds, en de voorzitter en de drie vicevoorzitters van de Executieve, in het gezelschap van mevrouw de secretaris-generaal.

De partijen blijken tot eensgezindheid te willen komen over de hernieuwing van de mandaten.

Er zal een plan worden uitgewerkt over de te behandelen dossiers in het kader van de lopende zaken.

In de begroting van 2011 is een bedrag van 450 000 euro ingeschreven. Mijn diensten bereiden thans een ontwerp van koninklijk besluit voor teneinde aan de Executieve een beperkt bedrag toe te kennen om continuïteit ervan op administratief vlak te verzekeren.

De middelen waarover ik tegenover de organisaties beschik, zijn ook beperkt. Ik moet rekening houden met de onafhankelijkheid van de godsdienst tegenover de staat. We moeten alles in het werk stellen om op lange termijn tot een oplossing te komen en gesprekspartners in de moslimgemeenschap te vinden.

Er zijn nu twee voorstellen ingediend. Het ene, het meerderheidsvoorstel, neemt als basis de moskeeën en bevat allerlei bijkomende sleutels. Het andere, het minderheidsvoorstel, neemt als basis verkiezingen, zoals ik die in de jaren 1990 ook heb gelanceerd. Dat systeem van verkiezingen is niet ideaal gebleken.

Het systeem van vertegenwoordiging vanuit de moskeeën is ook niet evident omdat het allerlei sleutels bevat en een pak mensen stellen vragen bij de representativiteit en de vertegenwoordiging van de minderheden. Ik moet er ook voor zorgen dat de minderheden vertegenwoordigd zijn en dat de

possibles pour aboutir malgré tout, dans le respect de leur liberté et de leur indépendance, à une proposition pouvant susciter l'adhésion. Les entretiens ont montré que dans l'éventualité où j'opterais pour l'une ou l'autre proposition, nous devrions aussitôt faire face à une vive opposition interne, ce que je veux évidemment éviter. Je tente donc de favoriser une évolution sereine des membres de l'exécutif. À présent, nous nous trouvons à un tournant. La perspective d'une nouvelle initiative me réjouit. Je suis heureux de pouvoir contribuer, peut-être avec l'aide d'un médiateur, à une proposition soutenue par tous. Je persiste à croire que c'est possible et ce serait d'ailleurs la meilleure solution car cela permettrait d'éviter, dès le début, des discussions entre les grandes communautés musulmanes – Maroc et Turquie – et les communautés plus petites qui se sentent mises à l'écart. Nous devons être très attentifs à ce débat et éviter que des groupes se sentent exclus. La question est complexe mais je pars du principe que le calme et la persévérance nous permettront d'aboutir à relativement court terme à une solution.

M. Bert Anciaux (sp.a). – *Je considère qu'il est très important qu'une religion telle que l'islam puisse être, de manière démocratique, un interlocuteur des pouvoirs publics. En raison de la représentation à échelons multiples, les choses se passent actuellement de manière moins démocratique dans ma religion, le catholicisme romain, que dans la communauté musulmane. Le dialogue entre les autorités publiques et la communauté peut assurément contribuer à favoriser une tendance antiautoritaire dans la religion, dans l'intérêt de tous. Telle est d'ailleurs expressément la volonté de la majorité des représentants au sein de l'Exécutif des musulmans.*

La réponse du ministre m'a quelque peu rassuré mais je lui demande malgré tout d'examiner de manière approfondie la proposition de la majorité. C'est une erreur d'opposer les deux propositions en affirmant que l'une provient des mosquées et que l'autre est basée sur des élections.

La représentation à partir des mosquées résulterait d'une élection locale. La composition à échelons contenait évidemment déjà les clés nécessaires au maintien de tous les équilibres, à savoir les droits des minorités, les différentes langues, la communauté marocaine, la communauté turque, les autres nationalités, les croyants qui le sont devenus ici, la relation homme-femme. Je suis disposé à prendre le risque d'être médiateur. Peut-être trouverions nous ensemble une solution.

verschillende gemeenschappen en talen evenwichtig aan bod komen. Dat zijn allemaal zaken die bekeken moeten worden. Geen van beide voorstellen is eigenlijk voldoende uitgewerkt en garandeert dat we onmiddellijk een nieuwe Executieve kunnen installeren. Ik heb alle mogelijke initiatieven genomen om, met respect voor hun vrijheid en onafhankelijkheid, toch te komen tot een voorstel met een draagvlak. Uit de gesprekken is in elk geval gebleken dat we, mocht ik kiezen voor het ene of het andere voorstel, intern hoe dan ook meteen al met een grote oppositie zitten. Dat moet ik uiteraard vermijden. Ik probeer dus op een rustige manier de mensen in de Executieve verder te laten evolueren en nu is er ook wel een doorbraak. Ik ben zeer blij dat er een nieuw initiatief komt en dat ik kan bijdragen, misschien ook wel met de hulp van een bemiddelaar, aan een voorstel dat door iedereen gedragen is. Ik geloof nog altijd dat dit mogelijk is en het zou natuurlijk veruit het beste zijn. Dan wordt het voorstel voluit gedragen en gerealiseerd en heb je niet van bij het begin discussies tussen de grote moslimgemeenschappen, Marokko en Turkije, en de kleinere die zich opzij geduwd voelen. Aan dat debat moeten we grote aandacht besteden om te beletten dat groepen zich uitgestoten voelen. Het is geen gemakkelijk verhaal, maar ik ga ervan uit dat we met rustige vasthoudendheid op relatief korte termijn tot een oplossing kunnen komen.

De heer Bert Anciaux (sp.a). – Ik dank de minister voor zijn antwoord. Ik vind het bijzonder belangrijk dat een godsdienst zoals de islam op een democratische manier een gesprekspartner van de overheid kan zijn. Ikzelf ben rooms-katholiek en door de getrapte vertegenwoordiging verloopt dat in mijn godsdienst op het ogenblik op een minder democratische manier dan bij de moslimgemeenschap. Het spreekt voor zich dat, onder meer via een goed gesprek tussen de overheid en de gemeenschap, een antiautoritaire stroming in de godsdienst kan worden bevorderd en daar hebben we allemaal belang bij. Dat is ook uitdrukkelijk de wil van een meerderheid van de vertegenwoordigers in de Moslimexecutieve.

Ik ben iets minder bevreesd na het antwoord van de minister, maar ik zou hem toch willen vragen het voorstel van de meerderheid nog eens grondig te bekijken. Eerst en vooral is het een valse tegenstelling te beweren dat het ene uit de moskee komt en het andere gebaseerd is op verkiezingen.

De vertegenwoordiging vanuit de moskeeën zou gebeuren via een lokale verkiezing. De getrapte samenstelling droeg vanzelfsprekend al de sleutels in zich om al die evenwichten te handhaven, met name de rechten van minderheden, de verschillende talen, de Marokkaanse gemeenschap, de Turkse gemeenschap, andere nationaliteiten, gelovigen die hier gelovig zijn geworden, de relatie man-vrouw. Ik wil mijn nek uitsteken als bemiddelaar en misschien vinden we samen wel een oplossing.

Demande d'explications de M. Bart Laeremans au ministre de la Justice sur «les localisations futures à Bruxelles pour le traitement des affaires pénales» (n° 5-976)

M. Bart Laeremans (VB). – *Les utilisateurs du palais de justice de Bruxelles, dont l'Ordre néerlandais des avocats, protestent violemment contre le déménagement possible de l'ensemble des affaires pénales en dehors de ce bâtiment. On craint un éparpillement. À Bruxelles, beaucoup de tâches ont déjà été délocalisées. Le palais se vide et une vision d'ensemble fait défaut. Maintenant, on veut aussi que les affaires pénales déménagent. Il serait très étrange que la Justice quitte totalement ce bâtiment.*

Cependant, il y avait par le passé des plans clairs pour la création de zones fortement sécurisées. Selon De Standaard du 29 avril, le ministre lui-même estimerait, malgré ces études, qu'à terme il n'y aura plus de place pour les affaires pénales dans le bâtiment. J'ai l'impression que le ministre prépare des plans utopiques pour ce bâtiment. Il veut lui donner une multitude de fonctions, ce qui risque de peser sur la Justice et même de créer beaucoup de problèmes de sécurité. Il n'y a pas d'argent pour ce type de frivolités. En outre, le ministre joue en solo, il n'a guère ou pas de soutien, ni parmi les utilisateurs ni dans les autres partis. S'il y avait de l'argent pour les infrastructures, la priorité devrait être donnée aux bâtiments destinés à l'exécution des peines et non à un grand nouveau palais de justice. Je considère, comme le barreau, qu'il est beaucoup moins coûteux de rénover que de construire un nouveau grand palais de justice.

Est-il exact que le ministre ne voit plus de place pour les affaires correctionnelles dans le palais de justice ? Quelles affaires trouveraient-elles encore place dans ce bâtiment ? Quand les décisions définitives sont-elles attendues ?

Dans quelle mesure le concours organisé au sujet de l'avenir du palais de justice joue-t-il un rôle ? Une série de projets introduits ont été primés, mais beaucoup d'entre eux étaient irréalistes. Des éléments des projets primés sont-ils retenus ou interviennent-ils dans les plans ? Le ministre proposerait un programme. Pour quand est-il attendu ?

À partir de quand les affaires correctionnelles n'auront-elles plus leur place dans ce palais de justice ? Y a-t-il des localisations alternatives dans les environs de la place Poelaert ? Un éparpillement ne risque-t-il pas d'engendrer encore davantage de problèmes de sécurité ?

Combien de salles d'audience y a-t-il dans le nouveau complexe pénitentiaire de Haren ? Quelles affaires y sont-elles traitées ? Est-il également question d'un palais de justice dans les environs de cette nouvelle prison ?

M. Stefaan De Clerck, ministre de la Justice. – *Je comprends que vous n'aimiez pas les frivolités...*

M. Bart Laeremans (VB). – *Certainement pas dans le chef d'un ministre de la Justice !*

M. Stefaan De Clerck, ministre de la Justice. – *J'estime*

Vraag om uitleg van de heer Bart Laeremans aan de minister van Justitie over «de toekomstige locaties voor behandeling van strafzaken in Brussel» (nr. 5-976)

De heer Bart Laeremans (VB). – Er komt sterk protest van de gebruikers van het Brusselse justitiepaleis, onder andere van de Nederlandse Orde van advocaten, tegen de mogelijke verhuizing van alle strafzaken uit dit justitiepaleis. Men vreest voor versnippering. In Brussel werden al veel taken afgesplitst. Het paleis loopt leeg en dat zonder veel visie. Nu wil men ook de strafzaken verhuizen. Het zou zeer vreemd zijn dat Justitie helemaal zou wegvlugten uit dit gebouw.

Nochtans waren er in het verleden duidelijk plannen voor het inrichten van streng beveiligde zones. Volgens *De Standaard* van 29 april zou de minister zelf, ondanks die studies, van oordeel zijn dat er voor strafzaken op termijn geen plaats meer zou zijn in het gebouw. Ik heb de indruk dat de minister utopische plannen koestert voor dit gebouw. Hij wil er een veelheid aan functies aan geven, waardoor Justitie er in de verdrukking dreigt te komen en er zelfs nogal wat veiligheidsrisico's kunnen ontstaan. Er is geen geld voor dit soort frivoliteiten. Bovendien speelt de minister sololim; hij heeft weinig of geen steun, noch bij de gebruikers, noch bij de andere partijen. Hij volgt zijn eigen frivole fantasie. Als er al geld zou zijn voor de infrastructuur, dan zou de prioriteit moeten liggen bij gebouwen voor strafuitvoering en niet bij een groot nieuw gerechtshof. Ik ben het met de balie eens dat het veel goedkoper is te renoveren dan een groot nieuw justitiepaleis te bouwen.

Klopt het dat de minister geen plaats meer ziet voor correctionele zaken in het justitiepaleis? Voor welke zaken zou er nog wel plaats zijn in het justitiepaleis? Wanneer wordt de definitieve beslissingen verwacht?

In welke mate speelt de wedstrijd mee die omtrent de toekomst van het justitiepaleis werd gehouden? Een aantal inzendingen werd bekroond, maar heel wat ervan was wereldvreemd; er was zelfs een project met een rollercoaster rond het gebouw. Worden elementen uit de bekroonde inzendingen weerhouden of telt de bekroning mee in de plannen? De minister zou een programma voorleggen. Tegen wanneer wordt dit verwacht?

Vanaf wanneer zullen correctionele zaken niet meer plaatsvinden in dit gerechtshof? Zijn er alternatieve locaties in de omgeving van het Poelaertplein? Dreigt een versnippering niet voor nog meer veiligheidsrisico's te zorgen?

Hoeveel rechtszalen vinden onderdak in het nieuwe penitentiaire complex in Haren? Voor welke zaken is dit het geval? Is er ook sprake van een gerechtshof in de omgeving van die nieuwe gevangenis?

De heer Stefaan De Clerck, minister van Justitie. – Ik begrijp dat u niet houdt van frivoliteiten ...

De heer Bart Laeremans (VB). – Toch niet in hoofde van een minister van Justitie!

De heer Stefaan De Clerck, minister van Justitie. – Ik vind

qu'un ministre peut aussi faire preuve d'un peu de créativité. Il serait dommage que ce ne soit pas possible, certainement quand il s'agit d'architecture et d'urbanisme.

Le palais de justice est tellement important pour Bruxelles que nous devons en discuter dans la plus grande transparence. En outre, le fait d'avoir pu, avec mon collègue Reynders, organiser un concours et ouvrir le débat sur l'avenir du bâtiment fut une expérience agréable. J'espère que vous avez vu l'exposition.

M. Bart Laeremans (VB). – Hélas non.

M. Stefaan De Clerck, ministre de la Justice. – C'est effectivement regrettable.

Tout a en fait commencé avec l'étude de sécurité réalisée sur le palais de justice. Elle contient aussi des recommandations en matière d'installation de certains services. Nous avons commencé les discussions à cet égard au sein du groupe de travail P1.

À un moment donné, je constate que seules les affaires correctionnelles sont encore traitées dans le palais de justice de Bruxelles et que toutes les autres affaires l'ont quitté, à l'exception naturellement de la cour d'appel et de la cour de cassation. Le tribunal de commerce, le tribunal de première instance, la justice de paix, ... tout est parti. Il en résulte naturellement que la sécurité exigée pour les affaires correctionnelles ne peut plus être garantie, certainement pas dans ce bâtiment historique monumental.

Nous avons alors fait réaliser une étude à ce sujet et déjà lancé les travaux. La première phase, le placement de caméras et autres, est terminée. Dans la deuxième phase, que nous appelons box in the box, nous voulons isoler une certaine partie pour pouvoir traiter un nombre limité d'affaires correctionnelles à sécuriser. Pour la troisième phase, qui doit déterminer la façon d'appréhender la sécurisation à plus long terme, les bureaux d'études nous ont prévenus du fait que des interventions lourdes étaient nécessaires dans le bâtiment. Il faut, par exemple, réaliser des sas, mais si tous les collaborateurs doivent y passer en une heure le matin et le soir, d'énormes files se créeront. Pour des raisons architecturales, organisationnelles et de sécurité, il est compliqué de sécuriser suffisamment le bâtiment. La question qui se posait était alors à nouveau celle du choix de la meilleure solution, étant donné que tous les tribunaux avaient quitté le bâtiment et qu'il ne restait plus que les affaires exigeant une sécurisation. Je n'ai jamais caché que je suis favorable à une approche inverse, consistant à installer des dispositifs de sécurité performants dans un nouveau bâtiment ailleurs sur la place Poelaert. Les voitures cellulaires pourraient circuler sous le bâtiment et les prévenus pourraient être conduits dans les étages supérieurs par un chemin sécurisé. Les affaires non sécurisées ou les affaires civiles pourraient alors réintégrer le palais de justice, qui redeviendrait un bâtiment ouvert et accessible. Il compte 43 entrées et sorties, ce qui le rend impossible à sécuriser.

En mars 2010, le conseil des ministres a décidé de revoir totalement la troisième phase et d'organiser un concours. Les projets introduits ont été évalués par un jury, une exposition a eu lieu et des projets ont été sélectionnés. Quelques bonnes idées s'en sont dégagées. Sur cette base, une sorte de cahier a été élaboré, dans lequel les meilleures idées ont été

dat ook een minister van Justitie enige creativiteit aan de dag mag leggen. Zeker als het gaat over architectuur en stedenbouw, zou het jammer zijn als dat niet zou kunnen.

Het gerechtsgebouw is voor Brussel trouwens zo belangrijk dat we daar met de grootste openheid over moeten discussiëren. Het was overigens een prettige ervaring dat ik samen met collega Reynders een wedstrijd heb kunnen organiseren en het debat over de toekomst van het gebouw kon opentrekken. Ik hoop dat u de tentoonstelling hebt gezien.

De heer Bart Laeremans (VB). – Helaas niet.

De heer Stefaan De Clerck, minister van Justitie. – Dat is inderdaad jammer.

Alles is in feite begonnen met de veiligheidsstudie over het justitiepaleis. Daarin staan ook aanbevelingen inzake de huisvesting van bepaalde diensten. We zijn daarover besprekingen begonnen in de werkgroep P1.

Op een bepaald ogenblik stel ik vast dat alleen de correctionele zaken nog in het gerechtsgebouw van Brussel worden afgehandeld en dat alle andere zaken zijn vertrokken, uitgezonderd natuurlijk het hof van beroep en het Hof van Cassatie. De rechtbank van koophandel, van eerste aanleg, het vrederecht ... alles is weg. Het gevolg is natuurlijk dat je de beveiliging die voor correctionele zaken vereist is, niet meer kunt garanderen, zeker niet in dit monumentale historische gebouw.

We hebben daarover dan een studie laten maken en de werkzaamheden al laten opstarten. De eerste fase daarvan, het plaatsen van camera's en dergelijke, is intussen afgewerkt. In de tweede fase, die we *box in the box* noemen, willen we een beperkt gedeelte isoleren om een beperkt aantal te beveiligen correctionele zaken te kunnen afhandelen. Voor de derde fase, die moet bepalen hoe we op langere termijn de beveiliging kunnen aanpakken, waarschuwden de studiebureaus ons dat grondige ingrepen in het gebouw nodig waren. Er moeten bijvoorbeeld sassen komen, maar als alle medewerkers daar 's ochtends en 's avond in een uur door moeten passeren, dan krijg je enorme files. Ook om architecturale, organisatorische en beveiligingsredenen is het problematisch om het gebouw voldoende te beveiligen. Dat was hun boodschap. De vraag was toen opnieuw wat de beste oplossing is, gegeven het feit dat alle rechtbanken vertrokken waren en er alleen nog zaken plaatsvinden die een beveiliging vereisen. Ik heb nooit onder stoelen of banken gestoken dat ik voor een omgekeerde aanpak ben, waarbij we in een nieuw gebouw ergens op het Poelaertplein accurate veiligheidsvoorzieningen treffen, waar je met de dievenwagen onder kunt rijden en de beklaagden via een beveiligde route naar boven kunt brengen en waarbij de niet-beveiligde of de gewone burgerlijke zaken terug naar het gerechtsgebouw gaan. Daarvan kan dan opnieuw een open en toegankelijk gebouw worden gemaakt. Dat telt trouwens 43 in- en uitgangen, waardoor het in feite niet te beveiligen is.

De Ministerraad heeft in maart 2010 besloten de derde fase helemaal opnieuw te bekijken en een wedstrijd te organiseren. De inzendingen werden beoordeeld door een jury, er heeft een tentoonstelling plaatsgevonden en er werden projecten geselecteerd. Uit die wedstrijd vloeiden enkele goede ideeën voort. Op basis daarvan wordt een soort cahier gemaakt waarin de beste ideeën worden samengebracht en ter beschikking blijven, ongeacht wie op welk ogenblik een

rassemblées et restent à disposition, indépendamment du fait de savoir qui prendra une initiative et à quel moment concernant le palais de justice de Bruxelles. Ce dernier doit naturellement subsister dans sa gloire et être le mieux possible restauré et utilisé.

Actuellement, la Justice et la Régie des bâtiments travaillent ensemble à l'approche ultérieure. La Justice définit ce qui, idéalement, doit être abrité dans le palais de justice et la Régie des bâtiments examine comment peut débiter une procédure pour réaliser les différents objectifs : l'utilisation optimale du bâtiment, son respect en tant que monument, mais aussi sa signification pour Bruxelles, en particulier pour son environnement immédiat. On examine quels services judiciaires peuvent ou non fonctionner dans le palais de justice, pour quels services il faut trouver une autre solution, quelles sont les possibilités autour de la place Poelaert et, indépendamment de cela, quelles autres fonctions sont possibles au sein du palais. La question suivante consistera à voir si l'ancien bâtiment sera occupé entièrement ou non et, parallèlement, si des fonctions supplémentaires, comme une bibliothèque ou une salle de conférence, peuvent y être ajoutées. Je n'exclus donc rien, je plaide pour l'ouverture.

Un des points que le concours a mis en lumière est l'existence de 27 000 mètres carrés de caves. Le gagnant du concours a suggéré d'ouvrir cette énorme cave. Il est intéressant d'examiner les possibilités qu'offre cet espace.

Une autre question à laquelle la Régie des bâtiments doit apporter une réponse est celle de savoir qui réalisera un tel projet mixte, avec différentes fonctions dans le palais. Il n'est pas exclu que le tribunal correctionnel soit abrité dans un bâtiment proche et que d'autres services retournent dans le palais de justice. Cet exercice est en cours. Aucune décision définitive n'a encore été prise. J'espère qu'elle interviendra rapidement.

Je veux une fois de plus rectifier une idée fautive : il n'y aura pas de nouveau tribunal à Haren. Nous avons toujours dit que si l'on construit une prison à Haren, il faut aussi prévoir une salle pour y tenir les procès devant être exceptionnellement sécurisés, comme les procès de terrorisme ou celui de Dutroux. Cela ne signifie absolument pas que le tribunal correctionnel quitterait le centre ville. La salle de Haren serait complémentaire.

On y prévoit toutefois un espace pour le tribunal d'application des peines, la chambre des mises en accusation et la chambre du conseil, de même qu'une salle d'audience polyvalente, qui ne sera utilisée que quand le niveau de sécurité sera très élevé, donc pour des affaires exceptionnelles.

M. Bart Laeremans (VB). – *Il est effectivement heureux qu'un débat soit mené mais, dans ce cas, il faut aussi écouter ce qui est dit. Jusqu'à présent, je ne vois guère de consensus sur votre vision très ouverte et frivole d'utiliser les caves et de faire un lien avec les quartiers situés en contrebas, avec la Place royale, etc. On peut beaucoup rêver mais il faut aussi avoir les pieds sur terre. Vous dites qu'il y a un problème*

initiatief wil nemen inzake het Brusselse justitiepaleis. Het Brusselse justitiepaleis moet uiteraard blijven bestaan in zijn glorie en moet zo goed mogelijk worden hersteld en worden gebruikt.

Op dit moment werken Justitie en de Regie der Gebouwen samen voor de verdere aanpak. Justitie bepaalt wat idealiter in het justitiepaleis wordt ondergebracht en de Regie der Gebouwen bekijkt hoe een procedure kan worden gestart om verschillende doelstellingen te realiseren: het optimale gebruik van het gebouw, respect voor het gebouw als monument, maar ook de betekenis van dat gebouw voor Brussel, in het bijzonder voor zijn onmiddellijke omgeving. Er wordt bestudeerd welke gerechtelijke diensten al dan niet kunnen functioneren in het justitiepaleis, voor welke diensten een andere oplossing moet worden gezocht, wat de mogelijkheden zijn rond de Poelaertsite en, afhankelijk daarvan, welke andere functies mogelijk zijn binnen het paleis. Er wordt met andere woorden een soort puzzel gemaakt, waarbij wordt onderzocht hoe de diensten in optimale omstandigheden kunnen functioneren. De volgende vraag zal erin bestaan te zien of het oude gebouw al dan niet volledig bezet zal zijn, en daarmee samenhangend of er bijkomende functies, zoals een bibliotheek of een conferentiezaal, kunnen worden toegevoegd. Ik sluit die zaken dus niet vooraf uit. Ik pleit voor openheid.

Eén van de zaken die de wedstrijd aan het licht heeft gebracht is dat er 27 000 vierkante meter kelder is. De winnaar van de wedstrijd suggereerde om die enorme kelder te ontsluiten. Het loont de moeite de mogelijkheden van die ruimte te onderzoeken.

Een volgende vraag, die door de Regie der Gebouwen moet worden beantwoord, is wie dergelijk gemengd project, met verschillende functies in het paleis, realiseert. Het is niet uitgesloten dat de correctionele rechtbank in een nabij liggend gebouw wordt ondergebracht en andere diensten terug verhuizen naar het paleis van justitie. Die oefeningen zijn aan de gang. Er is nog geen definitieve beslissing genomen. Ik hoop dat dit zo snel mogelijk gebeurt.

Ik wil eens te meer een verkeerd idee rechtzetten: er komt geen nieuwe rechtbank in Haren. Het enige wat we altijd hebben gezegd is dat, als de gevangenis van Haren er komt, er ook een zaal moet komen voor uitzonderlijk te beveiligen processen, bijvoorbeeld terrorismeprocessen of een proces zoals dat van Dutroux. Dat betekent helemaal niet dat de correctionele rechtbank zou verhuizen uit het stadscentrum. De zaal in Haren zou aanvullend zijn.

In het complex te Haren wordt wel voorzien in een ruimte voor de strafuitvoeringsrechtbank, voor de kamer van inbeschuldigingstelling en de raadkamer, alsook een polyvalente zittingszaal die enkel gebruikt zal worden wanneer het veiligheidsniveau extreem is, dus voor uitzonderlijke zaken.

De heer Bart Laeremans (VB). – Ik dank de minister voor zijn antwoord. Het is inderdaad goed dat er een debat wordt gevoerd, maar dan moet men ook luisteren naar wat gezegd wordt, en tot nog toe heb ik weinig draagvlak gezien voor uw zeer open en frivole visie om kelders te gebruiken en een verbinding te maken met lager gelegen wijken, met het Koningsplein, enzovoort. Men kan veel dromen, maar af en

parce que tout est parti et que seuls subsistent le tribunal correctionnel, la cour de cassation et la cour d'appel. C'est précisément l'élément intéressant car, comme les magistrats des affaires correctionnelles, ceux de la cour d'appel et de la cour de cassation ont aussi besoin de sécurité. En effet, on a encore récemment cambriolé chez un des hauts magistrats. Je pense que ces magistrats sont maintenant à la bonne place et que le bâtiment doit garder sa fonction. Vous dites que le bâtiment est maintenant sécurisé, mais qu'à terme certaines affaires judiciaires doivent rester accessibles au public, notamment dans les chambres de commerce, le tribunal du travail, etc. J'ai aussi l'impression que vous allez consacrer beaucoup d'argent au palais de justice, mais que ce sera en pure perte car à un moment donné le bâtiment sera à nouveau accessible à l'ensemble de la société. Ces caves ont maintenant une fonction : elles servent à l'entreposage de toutes les preuves correctionnelles possibles ; les parquets y ont aussi leurs lieux d'entreposage. Si vous ouvrez ces locaux, vous créez un problème de sécurité, alors que vous éliminez du bâtiment tout ce qui concerne la Justice, y compris les hauts magistrats. Tant que ces derniers sont présents, de même que la cour de cassation, ce bâtiment doit en grande partie être sécurisé. Si vous ouvrez ces 27 000 mètres carrés de caves et qu'un terroriste potentiel y fait exploser une bombe, l'ensemble du bâtiment peut être détruit. Je trouve donc que vos idées sont frivoles, mais pas vraiment réalistes. Je constate que vous avez jusqu'à présent peu d'arguments convaincants et peu de consensus politique. Vous devez au moins examiner également le scénario consistant à concentrer dans le palais de justice toutes les affaires pénales et tout ce qui concerne la haute magistrature, ainsi que, par exemple, les tribunaux de police, et à bien sécuriser l'ensemble. Cela ne signifie pas que le bâtiment ne sera plus accessible ou qu'une partie de celui-ci, accessible via une autre entrée, ne pourra plus avoir une fonction de musée. L'idée d'y abriter les affaires importantes de la Justice, qui intéressent la population, et de lui donner le caractère approprié d'un bâtiment très significatif et inspirant le respect est cependant une piste que vous devez aussi prendre en considération.

Vous avez dit à la Chambre que vous proposeriez un programme avant les vacances.

M. Stefaan De Clerck, ministre de la Justice. – *Nous devons maintenant établir le programme. Il existe plusieurs modèles. Je vais encore me concerter avec les avocats et les magistrats mais je ne veux certainement pas me cramponner à une certaine conception politico-idéologique. Je ne trouve pas que le caractère imposant du bâtiment doit soutenir l'importance de la Justice. Je pense plutôt que le rayonnement de cette dernière est également déterminé par la qualité de l'architecture et de l'aménagement moderne des bâtiments. Dans ce cas-ci, rendre possibles une utilisation et un service modernes dans un bâtiment historique fantastiquement beau constitue un grand défi. Vous pouvez qualifier ceci d'exercice frivole mais je le trouve en tous cas*

toe moet men met beide voeten op de grond staan. U zegt dat er een probleem is omdat alles en iedereen vertrokken is en dat alleen nog de correctionele rechtbank, het Hof van Cassatie en het hof van beroep zijn overgebleven. Dat is juist het interessante, want ook de magistraten van het hof van beroep en van het Hof van Cassatie hebben beveiliging nodig, en niet alleen de magistraten in correctionele zaken. Recent is immers nog ingebroken bij één van de topmagistraten. Ik denk dat die magistraten nu op de juiste plaats zitten en dat het gebouw zijn functie moet behouden. U zegt dat het gebouw nu beveiligd wordt, maar dat er op termijn ook toegankelijke rechtszaken moeten worden gehouden, zoals in de kamers van koophandel, in de arbeidsrechtbank, enzovoort. Dat doet mij enigszins denken aan wat we in de lagere school hebben geleerd over een gekkenhuis, waarvan we de definitie kregen. De meester zei toen dat daar soms zeer inventieve mensen zijn, die samen een boot bouwen, een prachtig werkstuk, en dan zeggen: nu breken we het af. Zo heb ik nu ook de indruk dat u in het justitiepaleis allerlei kosten gaat maken die dan op een gegeven moment overbodig zijn, omdat het gebouw opnieuw toegankelijk zal zijn voor de gehele gemeenschap. Die kelders hebben nu een functie: het is de opslagplaats voor alle mogelijke correctionele overtuigingsstukken, de parketten hebben er ook hun opslagplaatsen. Als u die lokalen openstelt, creëert u pas een beveiligingsprobleem, tenzij u alles van Justitie weghaalt uit het gebouw, de hoge magistraten inclusief. Zolang er hoge magistraten aanwezig zijn en ook het Hof van Cassatie, moet dat gebouw in grote mate beveiligd worden. Als u die 27 000 m² kelders openstelt, en er één potentiële terrorist een bom laat ontploffen is het gehele gebouw misschien weg. Ik vind uw ideeën dus wel frivool, maar daarom niet echt realistisch. Ik stel vast dat u tot nog toe weinig overtuigende argumenten hebt en dat u weinig politiek draagvlak hebt. U moet minstens ook het scenario bekijken om alle strafzaken en alles wat met de hoge magistratuur te maken heeft en bijvoorbeeld ook de politierechtbanken daar te concentreren en alles goed te beveiligen. Dat betekent niet dat het gebouw niet meer toegankelijk is of dat een bepaald onderdeel, dat via een andere ingang toegankelijk is, geen museumfunctie kan krijgen. Daar wil ik gerust over meedenken. Het idee om de belangrijke, tot de bevolking sprekende zaken van Justitie daarin onder te brengen, en dat gebouw het passende karakter van een sterk determinerend en ontzag oproepend gebouw te geven, is echter een spoor dat u ook in overweging moet nemen.

U hebt in de Kamer gezegd dat u vóór de vakantie een programma zult voorstellen.

De heer Stefaan De Clerck, minister van Justitie. – We moeten nu het programma vastleggen. Er bestaan een aantal modellen. Ik zal ook nog overleg plegen met de advocatuur en de magistratuur, maar ik wil zeker niet krampachtig vasthouden aan een bepaalde politiek-ideologische benadering. Ik vind niet dat het imposante karakter van het gebouw het belang van de rechtspraak moet ondersteunen. Ik denk veeleer dat de uitstraling van Justitie mede bepaald wordt door de kwaliteit van de architectuur en van de hedendaagse inrichting van de gebouwen. In dit geval is het een grote uitdaging om in een historisch fantastisch mooi gebouw een hedendaagse invulling en dienstverlening mogelijk te maken. U mag dat een frivole oefening noemen,

utile.

M. Bart Laeremans (VB). – *Je suis curieux de connaître votre programme car, à un moment donné, il faudra trancher.*

M. Stefaan De Clerck, ministre de la Justice. – *Nous nous occupons pour l'instant de la construction de huit prisons. Cela n'a jamais été fait auparavant. L'année passée, nous avons décidé de réfléchir à ce palais de justice. Un an plus tard, le concours est terminé. Nous avons de nombreuses idées et nous recherchons la meilleure solution. J'estime que cela avance fantastiquement bien, même en affaires courantes.*

M. Bart Laeremans (VB). – *En ce qui concerne le palais de justice, je trouve qu'on fait du surplace. À un moment donné, on doit bien redescendre les pieds sur terre car on ne dispose pas d'une masse d'argent. Mes priorités ne vont pas à toutes sortes de réalisations artistiques dans le palais de justice avec en plus un nouveau bâtiment pour la justice. Il n'y a pas d'argent pour ça et je pense que vous ne cernez pas bien la réalité.*

(La séance est levée à 16 h 25.)

maar ik vind het in elk geval nuttig.

De heer Bart Laeremans (VB). – Ik ben benieuwd naar uw programma, want op een gegeven moment zullen er wel knopen moeten worden doorgehakt.

De heer Stefaan De Clerck, minister van Justitie. – We zijn bezig met de bouw van acht gevangenissen. Dat is voorheen nooit gebeurd. Vorig jaar hebben we de beslissing genomen om na te denken over dat gerechtsgebouw. Na een jaar is de wedstrijd achter de rug, hebben we tal van ideeën en zoeken we naar de beste oplossing. Ik vind dat het fantastisch goed vooruit gaat, zelfs in lopende zaken.

De heer Bart Laeremans (VB). – Met betrekking tot het justitiepaleis vind ik dat men pas op de plaats heeft gemaakt. Op een bepaald ogenblik moet men toch met de voeten terug op de grond komen, want er zijn geen massa's geld voorhanden. Mijn prioriteiten liggen niet bij allerlei artistieke toestanden in het justitiepaleis en daarnaast nog een nieuwbouw voor Justitie. Daar zijn geen centen voor en ik denk dat u de realiteit niet juist inschat.

(De vergadering wordt gesloten om 16.25 uur.)